

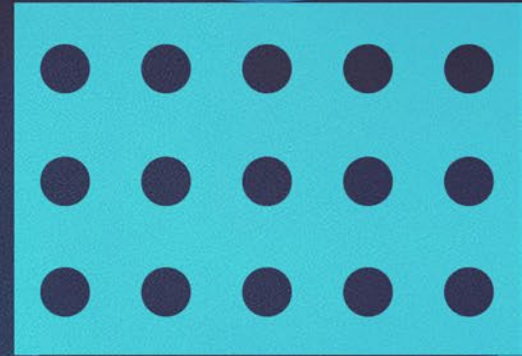
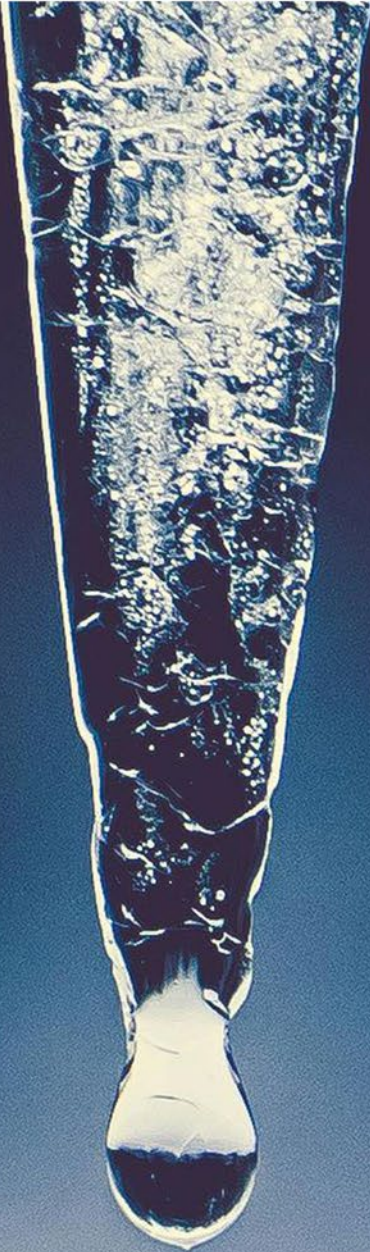
BILTEN

broj 1/25

Februar 2025

mensa
Crne Gore

mensa
Crne Gore

PREDSJEDNIŠTVO

Danilo Vorotović
Aleksandar Musić
Aleksandra Lakić
Nataša Sokić
Ilijana Tijanić
Slavica Tadić
Dragana Pantović Nikčević

Savjetnik za digitalne medije
Tripo Vuković

Savjetnica za PR i komunikacije
Marina Vojinović

Ombudsman
Dragana Crvenica

Nacionalni SIG koordinator
Nataša Sokić

Koordinator za razvoj i implementaciju projekata
Vladan Barović

Savjetnik za IT
Nemanja Dragišić

Urednik Biltena
Dragana Pantović Nikčević

Dizajn Biltena
Tripo Vuković

Lektor
Ioanna Skempri

Psiholog
Nikolina Radović

Menadžerka finansija i koordinatorica volontera
Ilijana Tijanić

Kontakt
info@mensa.me
+382 (0)69 080 003
Žiro-račun: 520-14442-11
PIB: 02315009

ISSN: 3032-9000

Februar 2025
Tekstove za bilten slati na:
bilten@mensa.me

Mensa Crne Gore nema nijedan zvaničan ideološki, politički, filozofski ili religijski stav.

Sadržaj članaka u biltenu nije stav Mense kao organizacije, već autora članaka.

LOKALNI KOORDINATORI

Bar	Adrijana Halimić
Berane	Kristina Lazarević Anel Memić
Bijelo Polje	Dušan Veličković
Budva	Miljana Potparić
Cetinje	Luka Lakićević
Danilovgrad	Božidar Pavićević
Herceg Novi	Đuro Velaš
Kolašin	Balša Cvetković
Kotor	Tripo Vuković Vladan Barović
Nikšić	Tijana Radović Mitar Đukanović
Pljevlja	Golub Pupović
Plužine	Boban Bogdanović
Podgorica	Marija Savić
Tivat	Mirela Slovníkar
Ulcinj	Aleksandra Lakić
Žabljak	Ioanna Skempri

SADRŽAJ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE.....	4
PSIHOTEKA - IZGRADNJA OTPORNOSTI KOD DJECE.....	7
MEMBER PROFILE	10
IZVJEŠTAJ: IZBORI ZA RUKOVODSTVO	12
VIZUELNA PERCEPCIJA JAVNIH PROSTORA	16
PAB KVIZ MONTENEGRO	21
KREATIVOST U NASTAVI MATEMATIKE I DIO	25
SPARTANAC U ATINI	30
OSKARI: OD GLAMURA DO SOCIJALNE KRITIKE.....	34
U NAJAVI: SKI VIKEND.....	38
ART CORNER	40
POEZIJA	43
MOZGALICA	44
KAKO SE KAŽE?	45
DA LI STE ZNALI?.....	46
INFO ZA NOVE ČLANOVE	47

DANILO VOROTOVIĆ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE

Novi ciklus društvenih igara

U rubrici aktivnosti smo do sada pravili kratak osvrt na aktivnosti koje su bile aktuelne između dva broja Biltena Mense Crne Gore.

Ovoga puta ćemo napraviti retrospektivu svih aktivnosti iz 2024. godine.

Broj testiranja koja smo spreveli, bio je na nivou broja prethodne testiranja sprovedenih prethodne godine, tj. dvadeset i dva. Uslov za članstvo ispunilo je stotinjak od preko osamsto testiranih kandidata. Broj onih

koji su ispunili uslov za članstvo od samog osnivanja naše Mense, sada iznosi 886.

Ugovori o saradnji, koje smo potpisali u prethodnoj godini, sklopljeni su sa: NVO "Centar za omladinsku edukaciju", Narodnom biblioteka "Radosav Ljumović", Digitalnom Akademijom „Digital Bee“, "Flourish" mobilnom aplikacijom, "Verbatoria" centrom, IPC "Tehnopolis", Univerzitetom Donja Gorica i Naučno tehnološkim parkom Crne Gore.

Od brojnih aktivnosti izdvajamo sljedeće:

- Sa edukativno-razvojnim centrom IntroSpectrum organizovali smo Trening komunikacijskih vještina i samopouzdanja – Asertivni trening;
- Imali smo tradicionalni rafting na Tari,
- Učestvovali smo na izložbi u okviru festivala „Puškinova nedjelja“;
- Poklon predstava za najmlađe: „Saobraćajne zavrzlake“;
- Učestvovali smo na kajak-avanturi rijekom Zetom;

- U saradnji sa Opštinom Kotor i Rotary klubom "Kotor", sponzorisali smo likovni konkurs „Bezbjedni đaci u saobraćaju“;
- Organizovali smo školu vina za članove u Vinariji Keković;
- Imali smo vikend kampovanje kraj jezera Krupac;
- Organizovali smo CLUVILLE Escape Room za članove;
- Bili smo dio Festivala dječjih snova „GameOBrain“;
- Učestvovali smo na trci „Race for the Cure“ uz aktivno učešće članova SIG-a Bike&Run;
- Otvoreno prvenstvo Mense Crne Gore u bilijaru u Bijelom Polju;
- Vikend na Bjelasici;
- Paintball avanturu u Baru;
- Društvene igre svakog mjeseca, naizmjenično u Podgorici i Nikšiću;
- Novembarski izazov SIG-a "Bike&Run": 2500 km za podršku u borbi protiv raka pluća;
- U saradnji sa Mensom Srbije, otpočeli smo s besplatnom

onlajn mentorskom obukom za pisanje "Erasmus+" projekata;

- Organizovali smo po prvi put obilježavanje Dana inteligencije u saradnji sa UCG, UDG, Ministarstvom nauke prosvete i inovacija, Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva, Narodnom Bibliotekom Radosav Ljumović, Naučno tehnološkim parkom Crne Gore i IPC Tehnopolisom iz Nikšića. Tom prilikom smo organizovali: likovni konkurs "Imaginarijum", akciju skupljanja i doniranja knjiga "Daruj knjigu, obogati um", održali radionice Matematika i inteligencija, organizovali radionicu i šahovsku simultanku sa reprezentativcem Crne Gore Aleksandrom Tomićem, debatu "Inteligencija u eri informacija", kao i još niz pratećih aktivnosti i radionica;
- Od prošle godine počeli smo i sa izradom trajnih članskih kartica;

- Imali smo dvije redovne godišnje Skupštine: prvu u Nikšiću, a drugu u Podgorici. Nakon druge Skupštine organizovan je svečani koktel za članove i prijatelje Mense Crne Gore u zgradi naših prijatelja iz Naučno tehnološkog parka Crne Gore;

- Od međunarodnih aktivnosti izdvajamo učešće naših članova i delegata na GOM24 u Hrvatskoj, EMAG24 u Bukureštu i IBD24 u Pertu;

- U januaru ove godine, uspješno su okončani izbori za Predsjedništvo i Izbornu komisiju Mense Crne Gore, raspisani u decembru 2024. godine.

Sve u svemu, 2024. godina bila je jedna veoma radna i uspješna godina koju ćemo, čvrsto verujemo, svi zajedno ove godine, nadmašiti.

Bike & Run SIG

NIKOLINA RADOVIĆ

PSIHOTEKA - IZGRADNJA OTPORNOSTI KOD DJECE

U današnjem vremenu, suočavanje sa stresom postalo je svakodnevna stvar, kako za odrasle, tako i za djecu. Svaka osoba je izložena spoljnim faktorima koji mogu izazvati stres, ali sposobnost da se nosimo s tim stresom zavisi od naše mentalne otpornosti. Rezilijentnost je sposobnost da se, nakon suočavanja s teškim situacijama, ponovo uspostavi stanje smirenosti i unutrašnje ravnoteže. Imajući to u vidu, jasno je da razvijanje mentalne otpornosti kod djece postaje ključno, jer djeca koja su mentalno otpornija bolje se suočavaju sa životnim izazovima.

Kako razviti mentalnu otpornost kod djece?

Razvijanje mentalne snage kod djece zahtijeva posvećenost i dosljednost. Jedan od osnovnih faktora jeste komunikacija. Kroz razgovor, roditelji mogu učiti djecu kako da efikasno rješavaju stresne situacije i kako da mijenjaju svoje mišljenje u teškim trenucima. Takođe, jačanje samopouzdanja igra ključnu ulogu u ovom procesu. Savremena psihologija nudi niz strategija koje mogu pomoći djeci u razvijanju mentalne otpornosti, uključujući strategije suočavanja sa stresom, promjenu perspektive i usmjerenost na pozitivne misli.

Učimo djecu da upravljaju svojim emocijama

Kada djeca kažu: „Moj prijatelj je

dobio bolju ocjenu, baš mi je krivo zbog toga“, to pokazuje da djeca još uvijek dopuštaju da spoljne okolnosti upravljaju njihovim emocijama. Djeca koja razvijaju mentalnu otpornost, znaju da ne zavise od drugih ljudi i njihovih postignuća kako bi se osjećala dobro u vezi sa sobom. Roditelji mogu pomoći djeci da razvijaju otpornost tako što im daju fraze koje će koristiti kako bi upravljala svojim mislima, na primjer:

- „Sve što mogu jeste da dam svoj maksimum.“
- „Ponašaj se samouvjereno.“
- „Dobar/dobra sam baš takav/takva kakav/kakva jesam.“
- „Danas biram da budem srećan/srećna.“

Suočavanje sa promjenama i izazovima

Promjene, poput preseljenja u novu školu ili gubitka kontakta sa prijateljima, uvijek predstavljaju izazov za djecu. Međutim, djeca koja su mentalno snažna, razumiju da promjena može biti prilika za rast. Umjesto da bježe od svojih osjećanja, ona ih prepoznaju i izražavaju. Podsticanje djece da govore o svojim emocijama pomaže im da izgrade emocionalnu otpornost. Na taj način djeca uče da promjene, koliko god bile teške, donose nove mogućnosti za napredak.

Izražavanje osjećanja i hrabrosti da se kaže „ne“

Djeca često imaju poteškoća u izražavanju svojih osjećanja, naročito kada treba reći „ne“. Iako je to teško i za odrasle, važno je podsticati djecu da se izražavaju jasno i iskreno. Hrabrost da kažu „ne“, na ljubazan način, pomaže im da sačuvaju svoje granice i unutrašnji mir.

Učenje iz grešaka

Djeca često žele da sakriju svoje greške, bilo da je riječ o lošoj ocjeni ili o nečemu drugom.

Međutim, prepoznavanje grešaka ključno je za razvoj karaktera. Greške su prilika za učenje i rast. Kada djeca naprave grešku, treba ih podsjetiti da je u redu pogriješiti, ali i da postoje načini da se ispravi situacija i spriječi ponavljanje iste greške.

Slavljenje uspjeha drugih i učenje iz neuspjeha

Učenje da se bodre drugi u njihovom uspjehu važno je jer nas negativne emocije poput ljubomore samo ograničavaju. Takođe, neuspjeh je prirodan dio života. Svi mi moramo naučiti da se nosimo sa neuspjesima

i da iz njih učimo. Djeca treba da razumiju da neuspjeh nije kraj, već samo početak novog pokušaja i bolje pripreme za budućnost.

Razvijanje mentalne otpornosti kod djece ključno je za njihov dugoročni emocionalni i psihološki razvoj. Kroz podršku, dosljednost i komunikaciju, roditelji mogu pomoći djeci da postanu mentalno snažna i spremna da se suoče sa životnim izazovima. Mentalna otpornost nije samo sposobnost da preživimo stresne situacije, već i sposobnost da iz njih izađemo jači, mudriji i bolje pripremljeni za sve što život nosi.

MEMBER PROFILE

MEMBER PROFILE VALENTINA OSTOJIĆ

Valentina Ostojic ima 27 godina, a članica Mense postala je sa 17, dok je bila učenica Srednje ekonomske škole "Mirko Vešović", kada je bila pozvana da uradi Mensin standardizovani IQ test u okviru istraživanja koje je Mensa tada sprovodila. Nakon srednje škole, završila je osnovne i specijalističke studije na Fakultetu političkih nauka u Podgorici, a potom magistarske studije na Ekonomskom fakultetu u Ljubljani.

Njena ljubav prema nepoznatom i novom, te prema drugačijim

kulturama, odvela ju je na različite studijske boravke na univerzitetima u Njemačkoj, SAD-u i Švedskoj. Svoje profesionalno iskustvo stekla je u civilnom sektoru, radeći na omladinskim politikama, demokratizaciji i socioekonomskim problemima, kao i u istraživačkim kompanijama, posebno u oblasti metodologije istraživanja društvenih studija.

Takođe se bavi pisanjem, a objavila je više kolumni, analiza i istraživanja.

Trenutno je zaposlena u međunarodnoj organizaciji CEF u Sloveniji, koja se bavi podsticanjem ekonomskog i održivog razvoja Jugoistočne Evrope. Pored toga, ljubiteljka je savremene umjetnosti, društvenih igara, a voli da fotografiše i da bude fizički aktivna. Ne može da zamisli život bez mora, slušalica, telefona i politike.

Smatra sebe osviješćenom mladom osobom koja je uvijek zabrinuta za političko, sociološko i ekološko okruženje u kojem živi.

JELENA NIKČEVIĆ

IZVJEŠTAJ: IZBORI ZA RUKOVODSVO

Izbori za Predsjedništvo i Izbornu komisiju Mense Crne Gore, raspisani 01. decembra 2024. godine, završeni su 10. januara 2025. godine. Proces je sproveden u skladu sa članovima 6.4.1 i 6.4.2 Statuta Mense Crne Gore.

U predviđenom roku Izornoj komisiji dostavljene su po jedna kandidatura za oba tijela.

Komisija je utvrdila da su sve prijave validne i u skladu sa statutom, dok nevalidnih prijava nije bilo, niti onih podnijetih nakon isteka roka.

Na osnovu pravila predviđenih članom 6.4.7 Statuta, Izborna komisija je potvrdila izbor članova Predsjedništva i Izborne komisije za mandatni period od 02. marta 2025. do 01. marta 2027. godine.

U sastavu Predsjedništva:

- Danilo Vorotović

Rođen 1974. u Nikšiću. Oženjen i otac četvoro djece. Aktivno vojno lice. U Mensi Crne Gore je bio lokalni koordinator za Nikšić u periodu 2017.- 2019. godine. Član Predsjedništva u periodu 2019-2021, kada je bio i nacionalni SIG koordinator i koordinator lokalnih koordinatora. Od marta 2023-će na poziciji predsjednika Mense Crne Gore.

- Aleksandar Musić

rođen 1970. u Zenici, diplomirani ekonomista, član Mense Crne Gore od 2007. godine, član Predsjedništva u nekoliko dosadašnjih saziva. Od marta 2023-će potpredsjednik Mense Crne Gore Zaposlen skoro 30 godina u rukovodstvu preduzeća

„Kit“ d.o.o. sa primarnim zaduženjima u finansijskom sektoru. Otac dva člana Mense.

- Ilijana Tijanić

rođena 1990. godine. Po struci diplomirana ekonomistkinja s više od 10 godina iskustva u računovodstvu i finansijama Članica Mense od 2018. godine. Od marta 2023. godine članica Predsjedništva, gdje je angažovana kao savjetnica za finansije i koordinatorica za volontere. U okviru ovih uloga odgovorna za praćenje knjigovodstva i finansija Mense Crne Gore, administraciju i upravljanje dokumentacijom, budžetiranje, planiranje i optimizaciju resursa, kao i za komunikaciju s relevantnim institucijama i poslovnim partnerima.

- Marina Vojinović

rođena 1998. godine. Diplomirana ekonomistkinja, trenutno na master studijama na Ekonomskom fakultetu UCG. Posjeduje višegodišnje iskustvo u bankarstvu, analitici i prevenciji zloupotreba putem platnih kartica, uz poseban fokus na edukaciju i promociju finansijske pismenosti. Diplomu iz PR i komunikacija stekla 2017. godine pohađanjem CEPI PR škole. Članica Mense Crne Gore od 2015. Godine, a od novembra 2023. godine obavlja funkciju savjetnice za PR i komunikacije Mense Crne Gore, s fokusom na unaprijeđenje vidljivosti i komunikacije organizacije na nacionalnom i međunarodnom nivou.

- Tripo Vuković

rođen 1984. u Kotoru. Diplomirani elektrotehnički inženjer, član Mense Crne Gore od 2023. Godine. Zadužen za sve vizuelne aspekte kojima se Mensa Crne Gore promovira, uključujući sajt, bilten, reklame, video prezentacije i ostale multimedije. Osim toga, zadužen za komunikaciju sa EMAG administracijom, lokalni koordinator za Kotor i koordinator SIG-a za društvene igre.

- Nemanja Dragišić

rođen 2001. godine. Student druge godine master studija Sajber bezbjednosti na Univerzitetu u Padovi. Diplomirao

na smjeru Računarskih nauka na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Član Predsjedništva u mandatu mart 2021.- mart 2023. I trenutno savjetnik za IT Mense Crne Gore. Tokom svog Mandata bio član Organizacionog tima za pripremu i održavanje IBD-a gdje je radio na info pultu, bavio se pripremom tura i aktivnosti. Takođe je bio zadužen za održavanje Web sajta Mense Crne Gore.

- Nataša Sokić

rođena 1991. godine. Diplomirani ekonomista. Član Mense od 2018. godine. Članica predsjedništva Mense Crne Gore od marta 2023. Godine u svojstvu nacionalnog SIG koordinatorke

kao i koordinatorke lokalnih koordinatora. Pozitivna atmosfera, energija i iskustva u Mensi su Natašin motiv da da doprinos u daljem širenju i jačanju Mense Crne Gore.

Plan i program Predsjedništva:

Plan i program Predsjedništva Mense Crne Gore fokusiran je na unapređenje aktivnosti testiranja, saradnju s lokalnim zajednicama i institucijama, te povećanje vidljivosti organizacije.

Planira se organizacija najmanje 20 testiranja godišnje, ravnomjerno raspoređenih po Crnoj Gori, uz dodatne aktivnosti poput edukativnih radionica, seminara i međunarodnih događaja. Cilj je povećati broj članova i održavati redovnu

komunikaciju putem digitalnih kanala i medija.

Poseban fokus stavljen je na organizaciju EMAG 26 događaja, koji će okupiti međunarodnu zajednicu članova, promovisući Crnu Goru i jačajući ugled Mense.

U sastavu Izborne komisije:

- Jelena Nikčević

rođena 07.02.2001. godine na Cetinju. Živi u Kotoru, u Mensi Crne Gore od septembra 2022. godine. Studentkinja Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici.

- Milosav Miličić

rođen 17.01.1990 u Zenici, BiH. Živi u Nikšiću i u Mensi Crne Gore od 2020-te godine. Magistar međunarodnog javnog prava i Team lider u Grawe osiguranju.

- Boris Todorović

rođen 02. 12. 1998. U Nikšiću. Živi u Nikšiću i u Mensi Crne Gore od 2018-e godine. Magistrand Socijalne politike i socijalnog rada.

- Luka Milikić

rođen 25.09.1999. u Podgorici. Živi u Podgorici i u Mensi Crne Gore je od 2022. godine. Student PMF na Univerzitetu Crne Gore i Web developer.

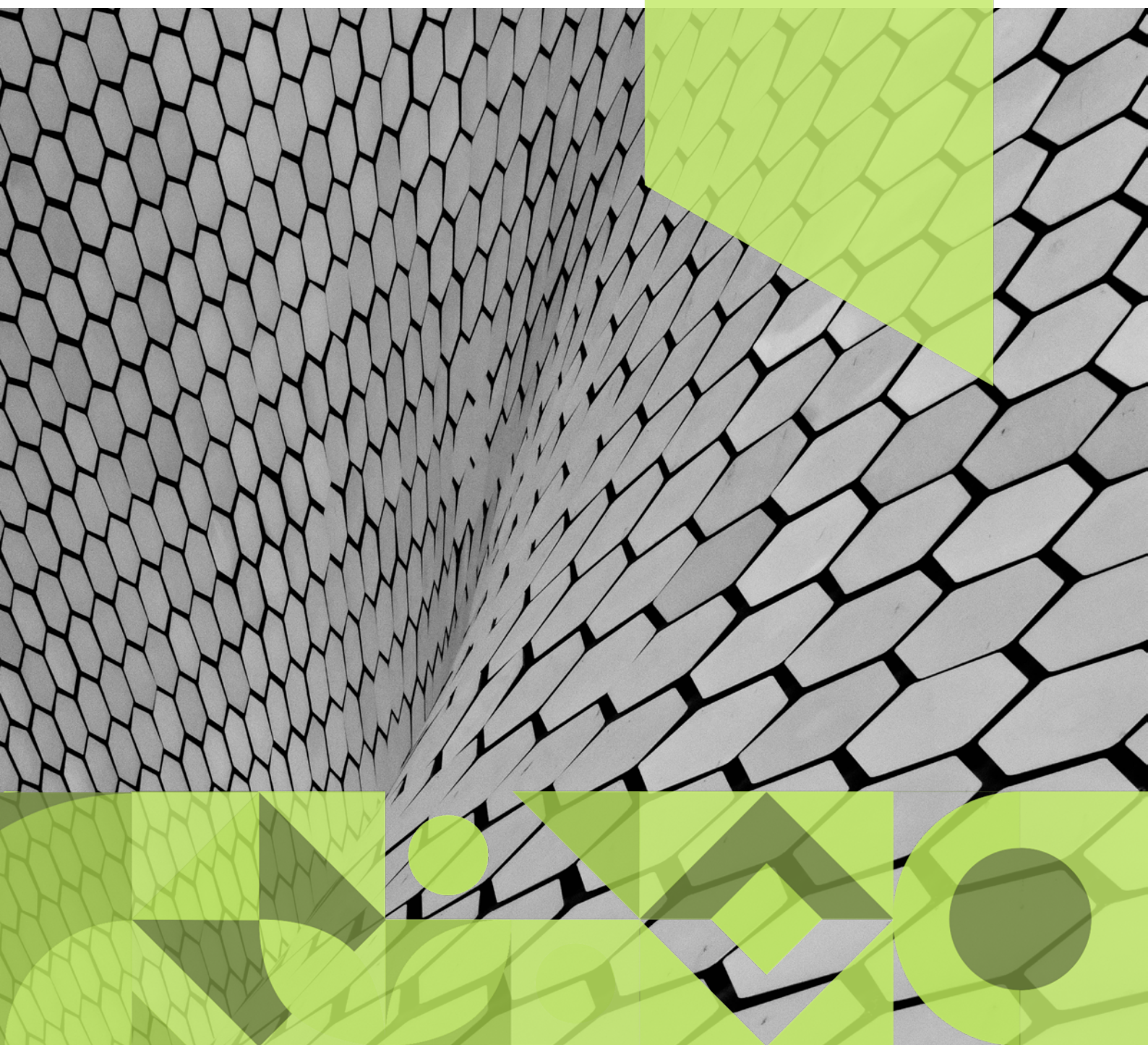
- Nemanja Vuković

rođen 13.11.2004. godine u Podgorici. U Mensi od 2022. Plan i program Izborne komisije: Plan i program rada Izborne komisije uključuje pripremu transparentnih izvještaja o izbornom procesu i rezultatima. Takođe, fokusira se na unapređenje iskustva članova razvijanjem metoda za veću uključenost aktivnih članova u izborni proces.

DR JELENA BAJIĆ ŠESTOVIĆ, DIPL. ING. ARH.

VIZUELNA PERCEPCIJA JAVNIH PROSTORA

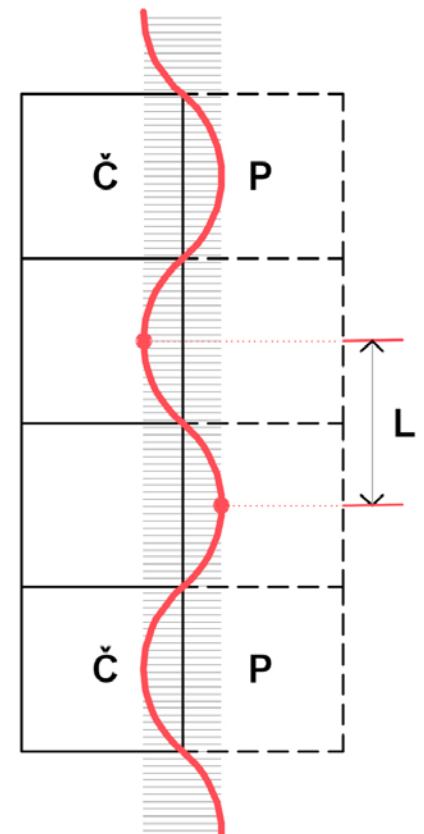

Vizuelna percepcija prostora je složen proces podložan različitim spoljašnjim uticajima, i kao takvog, teško ga je objektivno i jasno obrazložiti. Znacaj vizuelne predstave javnog prostora i uticaja na posmatrača prepoznat je od strane raznih istraživača i više je puta potvrđen. On je dominantan u interakciji čovjeka (korisnika) i (javnog) prostora, pri čemu se, u zavisnosti od složenosti i karaktera različitih vizuelnih elemenata, stvara osjećaj zadovoljstva u konkretnom prostoru ili, suprotno tome, negativno iskustvo.

Kreiranje perceptivne slike nije trenutni čin, već je to kontinuitet poimanja, mišljenja, iskustvenog doživljaja, interakcije sazajnih odrednica i složenosti njihovog recipiranja (Petrović, 1972). Percepcija predstavlja osnovnu čovjekovu funkciju, koja nagovještava svijet našeg neposrednog iskustva. Percipiranje javnih prostora, izraženo kao "mjera doživljaja" prostora, zavisi od više faktora, subjektivnog karaktera. Vizuelna senzitivna provokacija može različito da utiče na posmatrača, u zavisnosti od njegove pažnje, emocija, motivacije, obrazovanja, prethodnih vizuelnih iskustava i dr. U tom smislu, korisnik javnog prostora postaje vrlo značajan "izvor informacija" u procesu formiranja skale kriterijuma i indikatora potrebnih za valorizaciju stanja javnih prostora, a na relaciji objektivna stvarnost (činjenice) – subjektivna percepcija.

Slika 1: Polazište semantičkog grafema: činjenično (Č) – perceptivno (P). Kriva linija predstavlja produkt sinteze objektivnog činjeničnog stanja i subjektivne percepcije posmatrača. Faktorijalna sekvenca (L) rastojanje između maksimalnih vrijednosti amplitude (u okviru polja Č i P). Kriva ima tendenciju održavanja ravnoteže – balansiranjem između navedena dva pola ljudskog iskustva. "Prava vrijednost" se očitava negdje između ova dva pola, "kao simetričan odnos koji teži statusnom ekvilibriju" (Čakarić, 2012: 72). Ekvilibrijum, u ovom smislu, tumačimo kao "zakon semiotičke prirode transformacija" (Ibid.) javnih prostora, kroz razumijevanje ideje-dizajn koncepta tretmana javnog prostora u gradu i ukupne percepcije oblika pojavnosti.

Doživljaj javnog prostora od strane posmatrača, prolazi kroz više faza: percepcija, kognicija, afekcija (dopadanje/nedopadanje) i vrednovanje prostornih odnosa. Perceptivno stanje je neodvojivo od značenja koje pripisujemo određenom predmetu ili prostoru koji opažamo. Primarno, opažaj vodi simplifikovanju opažajnog predmeta – pretvaranje prostornih odnosa u linijsku šemu, Sekundarno, prostorne figure se "obrađuju" u odnosu na okruženje-pozadinu, kreirajući u našoj mentalnoj mapi određeni znak. Prvi "vizuelni kontakt" sa predmetom, obrađuje ga i smješta u određenu kategoriju značenja, koja posjeduje određeni

Slika 1

identitet. Ponovnim opažanjem istog predmeta, dolazi do "prepoznavanja" dodijeljenog znaka, te se vrši identifikacija predmeta-prostora. Kod javnih prostora, vremenska odrednica (dan, noć, prirodna svjetlost, noćno osvjetljenje), kao i promjena pozadine, utiče na transformaciju značenja prostora.

Vizuelna percepcija prostora je složen proces podložan različitim spoljašnjim uticajima, i kao takvog, teško ga je objektivno i jasno obrazložiti. On je dominantan u interakciji čovjeka (korisnika) i (javnog) prostora, pri čemu se, u zavisnosti od složenosti i karaktera različitih vizuelnih elemenata, stvara osjećaj zadovoljstva u konkretnom prostoru ili suprotno tome, negativno iskustvo.

Perceptivni doživljaj javnog prostora predstavlja "složen proces integracije perceptivnih moći, iskustva i kreativnih sila svakoga od nas" (Radović, 2003: 47), gdje je sociopsihološka osnova primarna za shvatanje ovog složenog procesa, u njegovoj ukupnosti i u detalju. Čulni podaci se transformišu u odnosu na prethodno iskustvo i značenja koja posmatrač "pripisuje" opaženom elementu, na osnovu čega ga svrstava u određenu grupu-kategoriju, prema sopstvenom sistemu vrijednosti. Perceptivno stanje izraženo je subjektivnim doživljajem javnog prostora, koji je najčešće različit od činjeničnog stanja, ali ne i nužno.

Generalno posmatrano, korisnik je u stanju da percipira: a) fizičku strukturu javnog prostora, b) atmosferu (ambijent) i c) ljude koji svojim aktivnim ili pasivnim odnosom učestvuju u životu javnog prostora.

a) Fizička struktura

Arnhajm (1990: 17) tvrdi da "opažanje prostora nastaje samo ako su prisutne opažljive stvari". Dalje, uzajamni odnosi između stvari određuju prostor. Kod konkretne primjene na arhitekturu, Arnhajm iznosi stav da "u očima graditelja, korisnika ili posmatrača, svaka arhitektonska konstelacija uspostavlja sopstveni prostorni okvir", koji potiče od najjednostavnijeg skeleta koji se slaže sa fizičkom i psihološkom situacijom. Vezano za otvorene javne prostore, Arnhajm govori

Slika 2

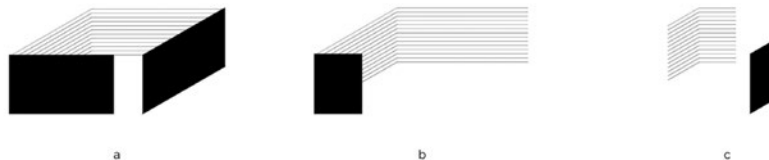
o prostoru između zgrada kao o međuprostoru prožetom gradijentima – krešendo i dekrešendo vrlo jasno usmjeravaju pogled korisnika naviše ili naniže. Dalje, prostor između zgrada pokušava da prikaže pomoću gustine.

Međuprostor se zgušnjava kada se rastojanje između objekata smanjuje, i tada posmatrač osjeća "povećanje pritiska". Međuprostor djeluje "labaviji" i razrijeđeniji kada se rastojanja između zgrada povećavaju. Na neki način, međuprostor određuje cjelinu urbo-arhitektonskog ansambla, iskazanu kroz sile privlačenja i odbijanja. Arnhajm primjećuje da se objekti uzajamno odbijaju ukoliko su isuviše blizu postavljeni, dok kod velikih međusobnih rastojanja dolazi do uzajamnog privlačenja. Postoje slučajevi kada korisnik percipira međuprostor kao prazninu. To se dešava kada su objekti koji uokviruju prostor

toliko bezlični, da se posmatračev pogled ni na čemu ne zadržava, nijedno mjesto se ne ističe, on osjeća da nema prostornih koordinata, niti nekog sistema odnosa koji bi mu omogućio da odredi rastojanje. Priličan broj ovakvih primjera nalazimo u modernističkim konceptima javnih prostora. Pored bezličnih fasada, prevelik prostor između zgrada djeluje negativno na korisnika, koji, u takvoj kompoziciji javnog prostora, ne doživljava osjećaj mjesta, te nema potrebu da boravi u njemu.

Slika 2: "Labavi" javni prostor na centralnoj poziciji Portonovog. Upitan je osjećaj mjesta. Arhitektonski oblici i stilovi su u kontrastu, dok se između njih nazire stambeni objekat iz 70-ih god. prošlog vijeka. Jaz između socijalnih struktura u jednom kadru podstiče nelagodu u percipiranju "cjeline". Preklapanje različitih slika i različitih emocija.

Slika 3: "Zgusnuti" javni prostor. Preklapanje slika i istorijskih lejera. Usmjerenost vizure na Sahat kulu čije je postolje "ispod" nivoa tla, a sama kula je "stešnjenja" između objekata, te se ne može sagledati u cjelini. Prodor naglašava novu sliku koju tek treba otkriti i podstiče kretanje.

Slika 4

Slika 3

Vizuelna zatvorenost javnog prostora je jedna od njegovih vrlo izraženih karakteristika, koju korisnik percipira sa lakoćom. Zatvorenost je, prije svega definisana svojom granicom. Hajdeger kaže: „Granica nije ono od čega nešto prestaje, već je - kao što su je Grci spoznali - ono od čega nešto započinje svoje postojanje.“ Granice izgrađenog prostora možemo označiti kao pod, zid i tavanica. Osim "mjerjenja" horizontalne zatvorenosti, potrebno je uvesti pojam vertikalne zatvorenosti, pomoću kojeg, kroz odnos visine objekata i dimenzija otvorenog prostora, kreiramo perceptivnu sliku javnog prostora.

Slika 4: Vizuelna zatvorenost trga: a) zatvoren trg; b) poluzatvoren / poluotvoren trg i c) otvoren trg

Slika 5: Kotor – trg uz Crkvu Sv. Luke, istorijsko jezgro sa nizom javnih prostora visoke vizuelne zatvorenosti. Pažnja je usmjerena na fon javnog prostora ili na programske sadržaje i aktivnosti. Dodatno, većem osjećaju zatvorenosti doprinosi brdo Sv. Ivan, koji se pojavljuje

Slika 5

u određenim kadrovima, popunjavajući vizuelni prostor između postojećih objekata.

Slika 6: Portonovi – riva koja je vizuelno poluotvorena (dužom stranom je pozicioniran stambeni objekat koji doprinosi osjećaju karaktera mjesta). Pažnja je usmjerena na more i aktivnosti u luci. Kaskadno postavljanje nivoa sa kafićima osigurava im dovoljnu intimu, a omogućava bolji vizuelni kontakt sa nivoom šetališta i luke (preglednost i kontrola).

b) Atmosfera-ambijent

Doživljaj prostora uveliko zavisi od trenutnog ambijenta. Slika javnog prostora je psihološki doživljaj prostora i forme u kontekstu. Pored vizuelnog doživljaja, na formiranje perceptivne slike javnog prostora utiču audio i taktilni doživljaji prostora. Zumthor (2006) naglašava važnost taktilnih i akustičkih osobina prostora, kao

i uticaja mirisa, svjetlosti i sjenke, koji kreiraju specifične efekte i upotpunjuju doživljaj prostora (multisenzorni prostori).

c) Socijalno opažanje – socijalna kognicija

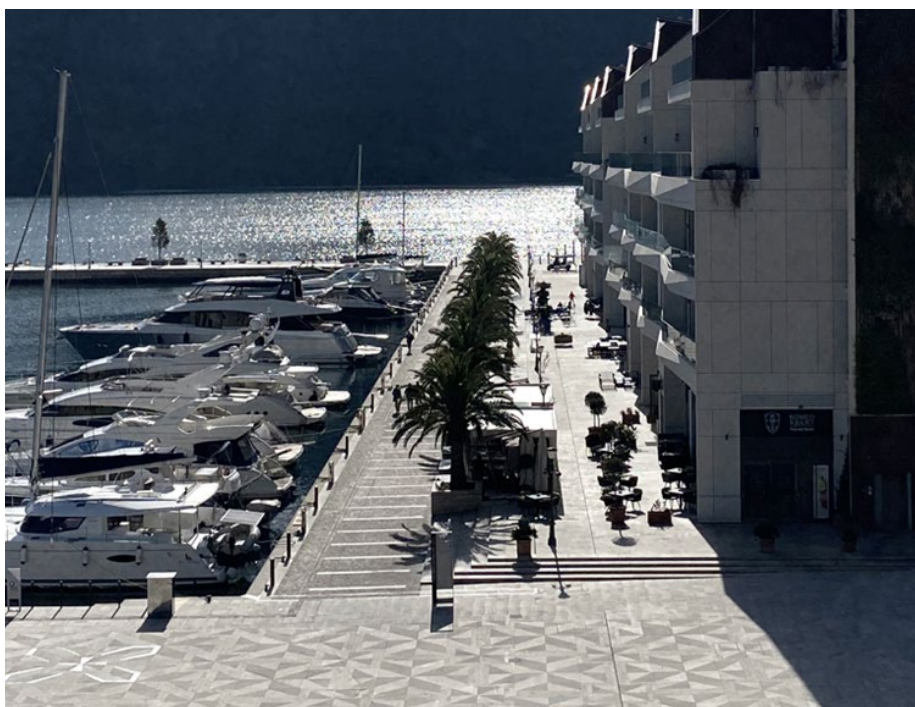
Socijalno opažanje predstavlja opažanje osoba. Kod ovog procesa je mnogo značajnija uloga iskustva i zaključivanja, nego kod opažanja fizičkih objekata i struktura, a prisutni su sljedeći principi: princip cjeline; selekcije; asimilacije i kontrasta (Ahtik, 1972).

Prostori u kojima boravi veći broj ljudi, gdje se osjeća snažna razmjena energije, privlačni su drugim korisnicima. Gehl-ov (1987) stav da "ljudi privlače ljude" potvrđen je više puta.

Bibliografija:

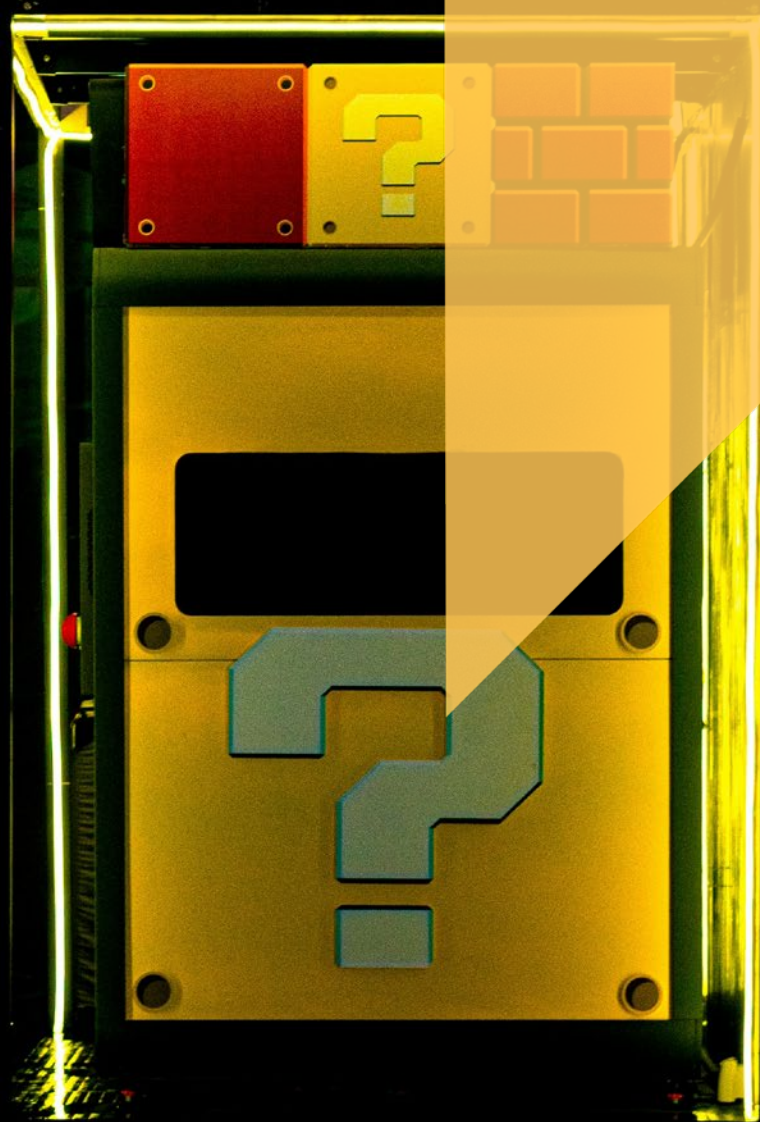
- Ahtik, M. (1972): *Kako opažamo i ocenjujemo druge osobe. U: Rot, N. (ur.): Socijalna psihologija, str. 47-79. Beograd: Rad*
- Arnhajm, R. (1990): *Dinamika arhitektonske forme. Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu*
- Bajić Šestović, J. (2016): *Morphology and Typology of Public Spaces in Herceg-Novi. Beograd, Zadužbina Andrejević*
- Čakarić, J. (2012): *Semantika transformacija urbo-vodnih konteksta. Sarajevo, Mas media*
- Gehl, J. (1987): *Life Between Buildings: Using Public Space. New York, Van Nostrand Reinhold*
- Petrović, Đ. (1972): *Vizuelna istraživanja čovekove sredine i urbani dizajn. Beograd, BIGZ*
- Radović, R. (2003): *Forma gradosnove, teorija i praksa. Beograd, Orion Art*
- Zumthor, P. (2006): *Atmospheres. Architectural Environments - Surrounding Objects. Basel, Boston, Berlin: Birkhauser*

Slika 6

ZORAN MILJANIĆ

PAB KVIZ MONTENEGRO

U zoru 26. 8.1986. sam po prvi put ugledao svjetlo dana. Nisam bio srećan gdje sam došao, plakao sam.

Šalu na stranu, nisam navikao pisati ili govoriti o sebi pa ne zamjerite ukoliko nešto bude zvučalo pretenciozno u daljem tekstu.

Odrastao sam na ulicama grada Nikšića. Osnovnu i srednju školu sam završio u gradu "piva i čelika", dok sam školovanje nastavio na Pomorskom fakultetu u Kotoru. Nisam bio sjajan učenik. Jedva bih prelazio uspjehom „Vrlodobar“ do završnih godina srednje škole. Ocjene me gotovo uopšte nisu zanimale, ali jeste to da li će mi ostati znanje. Do tada su mi glavna interesovanja bila: karate, lopta i istraživanje čarolija djetinjstva. Na Pomorskom

fakultetu sam diplomirao u januaru 2010. godine, smjer Menadžment. Tri godine ranije dobio sam zvanje najboljeg studenta Fakulteta i simboličnu stipendiju. Od 15. godine sam radio više poslova, uglavnom sezonskih, kako bih prvo imao za džeparac, a kasnije za troškove studija. Možda najbolje iskustvo koje sam imao tih dana jeste odlazak na Work & Travel u SAD. Upoznavanje sa potpuno različitom kulturom, istraživanje, do tada za mene, nepoznatog dijela Planete i unapređivanje jezika. Neprocjenjivo.

Nakon dobijanja diplome nastavljam se baviti poslovima koji nisu bili vezani za struku. Bez obzira što sam pokušavao naći zaposlenje u struci, to prvih par godina nije baš išlo po planu. Texas hold'em poker -

developer programa za obuku igrača i profesionalni igrač, video skauting za NBA i koledž-košarku i fudbalski sudija možda su najinteresantniji poslovi kojima sam se bavio nakon tog perioda da bih, uporedo s nekim od gore navedenih, 2016. godine započeo sa sopstvenim biznisom – Pab-kvizom.

Kao klinac sam bio veoma radoznao. Skoro sve me je zanimalo i upijao bih informacije koje se mnogima čine apstraktnim. Obožavao sam pratiti „Kviskoteku“, „Muzičku slagalicu“, a kasnije i ostale kvizove. Bio sam najmlađi učesnik „Sfinge“ (jedini srednjoškolac). Nisam se proslavio. U prvom kolu sam, u poslednjim sekundama duela, ispao od tadašnjeg finaliste, ali me to nije obeshrabrilo već

sasvim suprotno. Bez obzira na moje ciljeve. Na kvizu „Znam da znaš“ stigao sam do finala, što je najveći uspjeh u mojoj dosadašnjoj kviz-karijeri. Kasnije nisam nastupao na TV kvizovima, jer, realno, nije ih ni bilo na našim TV stanicama. Bar ne onih kvalitetnih. Pokušao sam ostvariti saradnju sa više domaćih televizija oko kreiranja kviza koji bi vjerovatno bio sadržajno najkvalitetniji u regionu, ali nismo uspjeli doći do dogovora.

Ekspanzija pab-kvizova, koji su započeli u Velikoj Britaniji, a na područje bivše Jugoslavije stigli početkom prošle decenije otvorila mi je nove vidike oko toga čime bih se želio baviti u životu. U startu sam bio vrlo skeptičan. Naše društvo je čudno i poprilično ograničeno određenim pogledima na život i sve oko nas – tako sam razmišljao. Nikada nisam volio kopirati bilo koga, pa bez obzira što su svi tada u Srbiji i Hrvatskoj radili standardne british-pub-kvizove, odlučio sam osmisliti nešto svoje. Iskoristio sam određene igre sa već popularnih kvizova, adaptirao ih i dodao neke sopstvene igre koje čine kviz unikatnim, a što mi je ubrzo pomoglo da dobijem autorska prava na isti. Kasnije ću objasniti kako kviz izgleda, a sada nešto više o njegovom istorijatu. Oktobra 2016, pozvao sam sopstveno društvo za koje sam znao da voli kvizove da testiramo kako će to izgledati i da li će im se pab-kviz dopasti. Lokacija: „Gemelli“ štamparija u centru Podgorice. Pet ekipa na kvizu, odnosno nešto više od 20

osoba. Utisci nakon završenog kviza – fantastični. Još se rado sjećam aplauza koji sam dobio nakon istog što me je dodatno motivisalo. Priča se prenijela od usta do usta. Naredni kviz je bilo 10 ekipa. Svaki idući bi se broj ekipa povećavao i kviz je dobijao na popularnosti. Nakon dva mjeseca i konstantnih 17 ekipa na kvizu, lokal je postao mali da bi primio sve zainteresovane. Sa kvizom smo nastavili u Mall of Montenegro, prvo Pikado cafe a zatim komšijski Moment (bivša kuglana). Popularnost kviza je rasla iz sedmice u sedmicu da bi vrhunac, kako sam tada mislio, bio u zimu 2018. godine sa 42 ekipe i oko 200 učesnika.

Moram napomenuti da prve dvije godine nisam naplaćivao kotizaciju od učesnika kako bih razvio pab-kviz scenu. A bio sam jedini. Danas, gdje god da krenu sa drugim kvizovima kotizaciju odmah naplaćuju i najčešće je to znatno veći iznos, za kvizove koji kvalitetom nisu ni blizu. Ali

neka drugi to prosude. Uvijek se trudim napraviti zanimljiv kviz sa kreativno postavljenim pitanjima i temama.

Nešto ranije sam pokušao razviti kviz i u Nikšiću, ali taj inicijalni pokušaj nije uspio, da bih kasnije u jesen 2019, ostvario sjajnu saradnju sa House pub-om gdje i danas, svakog ponedjeljka, organizujemo kvizove.

Na ljeto iste godine kviz u glavnom gradu selimo u bivši Hard rock cafe i do pojave virusa Covid 19 imali smo odličnu saradnju. Usljed tadašnjih mjera, bili smo prinuđeni promijeniti lokaciju. Nova i trenutna lokacija: Desetka, zgrada Univerziteta Crne Gore. Popularnost kviza je i dalje rasla da bi prošle zime u periodu od decembra do aprila popunjenost bila na apsolutnom maksimumu, odnosno na svakom kvizu je bilo oko 50 ekipa. Bio je slučaj sa 70 prijavljenih ekipa, odnosno oko 300 osoba, ali zbog nedostatka kapaciteta nismo bili u mogućnosti sve ugostiti. Ovo

je vjerovatno rekordan broj ekipa na prostoru bivše Jugoslavije, da su učestvovala na nekom kvizu opšteg znanja. Od novembra 2023. godine startovali smo sa 2 kviza sedmično u Podgorici. Četvrtkom u već pomenutom Desetka restoranu, dok je kviz ponedjeljkom do skoro bio u centru grada. Trenutno su oba sedmična kviza u zgradi UCG ali radimo na povratku kviza ponedjeljkom u centar. Naravno, organizacija team-building kvizova za organizacije nije stran pojam.

Sada nešto kratko i o samom

kvizu.

Kviz se sastoji od 7 igara. Pronađi što duže riječi, tačan ili približan broj, Spojnice, Leksikon (30 pojmova na data slova) ili Tvrđenja (staviti da li je određena tvrdnja tačna ili netačna), Igraonica (miks više različitih igara), ABC pitalice na zaokruživanje ili Klasična pitanja bez ponuđenih odgovora i na kraju Asocijacije. Traje oko 3 časa i održava se u večernjim satima. Ekipe sve zapisuju na papire i ne mogu se izblimirati na bilo koji način. Apsolutno svima koji vole kvizove bude vrlo interesantno.

Vrijeme potrebno za kreaciju i odrađivanje kviza: 23–24 h aktivnog rada.

Na kraju, ne bi bio red da ne pomenem neke od najuspješnijih ekipa. U Nikšiću su to nekada "Snorkijevci", a danas "Barney Gumble", "Mlade nade", "Vunjene Čarape", "Homer i Merima" i "Očajne Bloggerke". U Podgorici od prvih dana kviza sa nama su "Da Srbi rade!", "Plaćenici" i "Patrolne šape" koji su kasnije udružili snage i napravili "Spaljivače mostova", "Firma Krstić", "Azgard" odnosno "42" koji više ne učestvuju, "Tešanovići", "Rekonvalescenti", "Mat", aktuelni šampioni "Takoe!" i mnogi drugi.

Ovo je poziv u kome sam se pronašao i koji volim raditi. Nadam se da će kviz nastaviti sa uspješnim radom i da će se kviz scena još više proširiti.

MR NIKOLA RADOJIĆ

KREATIVOST U NASTAVI MATEMATIKE I DIO

$$\begin{cases} 2x_1 + x_2 = 7 \\ x_1 + x_2 - 3x_3 = -10 \\ 6x_2 - 2x_3 + x_4 = 7 \\ 2x_3 - 3x_4 = 13 \end{cases}$$

Rad pripreman za ovaj broj Biltena nastao je koristeći koautorski članak „Nekoliko ideja za kreativniju nastavu matematike“ objavljen u časopisu Nastava matematike, Društva matematičara Srbije.

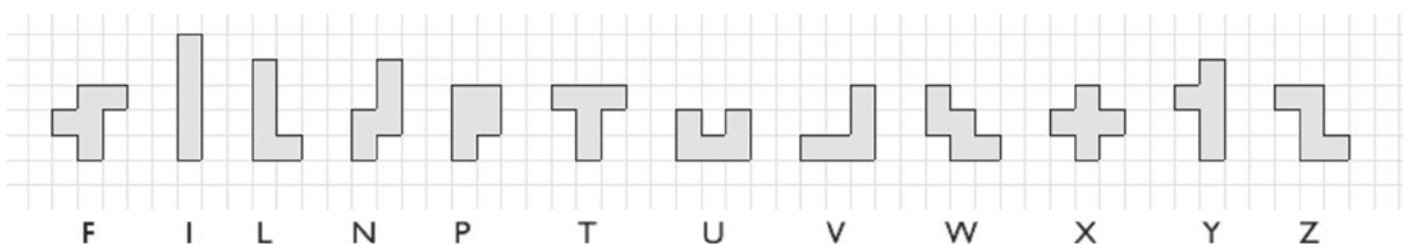
Učiniti matematiku kreativnijom i dostupnom van nastavnog plana i programa ozbiljan je izazov. Dva gotovo neodvojiva pojma su matematika i inteligencija. Uz sve svoje zajedničke tačke niz je onih koje su različite. Ono što je možda najbitnije jeste to da je inteligencija pokretač matematici, dok se inteligencija razvija zahvaljujući matematičarima. Standardan način učenja koji podrazumijeva vježbu i utvrđivanje gradiva kroz rješavanje tipskih zadataka, mora ostati osnova usvajanja matematičkih znanja, ali izazov koji nove generacije donosi jeste sve manje strpljenja za posvećivanje vremena vježbi. Javlja se potreba da se časovi i nastava matematike, na neki način, rasterete. Kako to uraditi, a da se ne izgubi esencija matematičkog koncepta, pitanje je koje stoji pred svim obrazovnim sistemima svijeta. Cilj je dati što više ideja kako možemo učenicima ponuditi igru, nalaženje strategije ili kviz, kroz koje mogu da povežu, nadgrađuju svoja znanja i

unapređuju kombinatorno mišljenje i vizuelizaciju. Potrebno je prepoznati momente kada naše časove i rad treba da učinimo veselijim, neformalnijim i lakšim za sve.

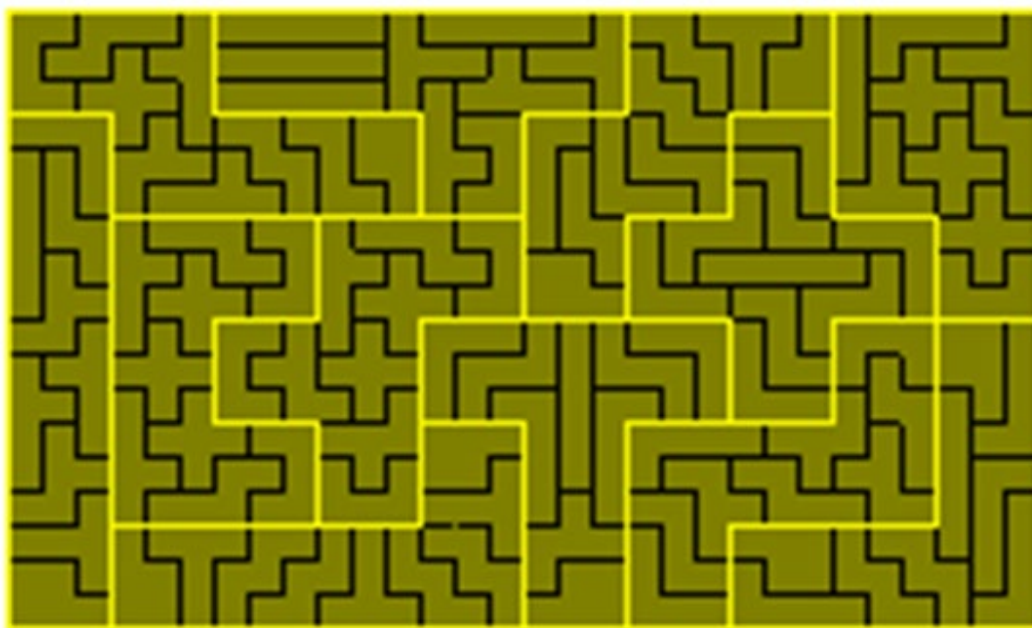
Jedna od oblasti, koja nas svakako može stimulisati i podstaći na razmišljanje, jeste problem popločavanje. Ovo je oblast koja zauzima značajno mjesto kada su u pitanju kombinatorika i diskretna matematika. Pitanje je kako na jednostavan način napraviti nastavni materijal od papira, jer je bitno da su resursi potrebni za ovakav vid nastave/aktivnosti jako mali ili troška skoro da nema. Igre koje su primjenjive uz redovno gradivo i koje možemo ponuditi učenicima, znajući da su rješive za vrijeme trajanja jednog nastavnog časa jesu tangrami, poliomino oblici, razne vrste matrica, i dr. One mogu poslužiti za vizuelni dokaz Pitagorine teoreme, za izučavanje površina, za pojašnjenje simetrija u ravni, djeljivosti, razlomaka... Ono što motiviše u ovom obliku rada jeste da se posebno ističe kreativnost kod učenika koji nisu među najboljima kada je redovna nastava u pitanju. Izazov više jeste da na ovakav način učenici usvoje neka suštinska znanja, ali i vizualizuju naučeno. Tako je, uz već poznate

i lakše rješive domino, tromino i tetromino (tetris), učenicima, odnosno igračima, pentomino ozbiljan izazov u konkretnim problemima. Često će u radu do istog rješenja doći na različite načine, što je u matematičari jako bitno i nosi posebnu vrijednost u procesu matematičkog usavršavanja. Pomenute igre su dostupne onlajn, ali nažalost nije previše zastupljeno među onima koji su naša ciljna grupa. Ovo je pravi način da se usvoje pravila i uputstva za igru, ali i logika rješavanja problema. Najvažnije je ponuditi drugačiji tip zadataka i problema, podstaći učenike da rade i razmišljaju u situaciji gdje su izmješteni iz šablona.

Pentomino spada u već pomenuti problem popločavanja ili parketiranja. Ovaj problem, koji datira još od davnina, širok je i raznovrstan, kako zbog tipa poligona koji je potrebno popločati tako i zbog izbora samih pločica/oblika kojim radimo popločavanje. Sredinom 20. vijeka Solomon Golomb je osmislio poliomino i objavio ga u svojoj knjizi. On definiše monomino, kao prvi poliomino od kog nastaju svi ostali. Monomino je jedinični kvadrat, dok se ostali domino, tromino, tetromino, pentomino, itd., dobijaju povezivanjem jediničnih kvadrata, tako da imaju

Slika 1: 12 pentomino oblika

Slika 3: Trostruko uvećanje pentomino oblika

zajedničku stranicu. Domino, tromino i popularni tetromino, učenicima su uglavnom jasni i poznati, dok se pentomino nameće kao mnogo zahtjevniji izazov.

Postoji 12 različitih pentomino oblika sastavljenih od pet jediničnih kvadrata (Slika 1). Ti oblici poznati su kao pentomino

alfabet prikazan u ovom skupu {F, I, L, N, P, T, U, V, W, X, Y, Z}. Od 12 oblika možemo simetrijom dati 18 oblika, dok rotacijom dobijamo 63 različita oblika.

Slika 1: Konkretno, pentomino oblicisupogodnizarazumijevanje osobine konveksnosti figura, klasifikaciju mnogouglova prema broju strana, činjenice da

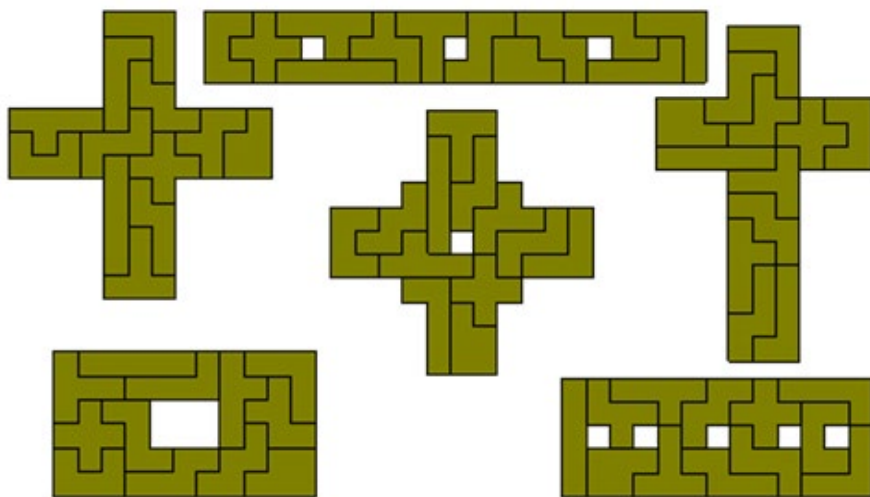
obim i površina nisu veličine koje jedinstveno određuju poligon, simetriji itd. Sa setom od 12 pentomino pločica možemo ponuditi sljedeće igre i zadatke: Primjer: Klasifikovati pentomino oblike prema broju njihovih strana?

Primjer: Odrediti koji pentomino oblici imaju osu simetrije?

Primjer: Koji pentomino oblik ima najmanji obim?

Igra 1. Učenici igraju u parovima sljedeću igru. Naizmenično biraju jedan od 12 pentomino oblika i spajaju sa prethodnom figurom tako da ukupan broj strana figure na stolu ne bude više od šest. Gubi onaj igrač koji prvi prekrši ovo pravilo.

Kada je u pitanju poligon koji popločavamo on može biti dimenzijam x n, za $m \in \{3, 4, 5, 6, 8\}$, a $n \in \{3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15 \text{ i } 20\}$, tako da bude prekriven cijeli poligon. Postoje poligoni koji imaju po 3 ili 4 šupljine ili „ostrva“. Koristeći ta „ostrva“ i njihovim

Slika 2: Popločavanja sa ostrvima

Slika 4: „Degenerisane“ pentomino table

adekvatnim pozicioniranjem, uz pentomino oblike, može se prekriti puna površina (Slika 2).

Slika 2: Popločavanja sa ostrvima Uz pomoć pentomino oblika moguće je kreirati neke od oblika trostruko uvećane (Slika 3), a postoji mnoštvo različitih oblika koje je moguće kreirati: životinje, predmeti, itd.

Slika 3: U tekstu se razmatraju četiri „klasične“ pravougaone pentomino zagonetke, neke varijacije slagalice 8×8 i brojne „degenerisane“ slučajeve, odnosno slagalice koje su premale da sadrže svih 12 pentomina, kao što je 5×5 slagalica. (Slika 4)

Slika 4: Cilj je pronaći svaki način da ispunite slagalicu sa maksimalnim brojem pentomina. Broj rješenja varira, od dva (za slagalicu 3×20) do 6951 (za slagalicu 5×10).

Preporuka je da pentomino uvrsti u redovno obrazovanje kroz otvoreni dio redovnog plana, dodatnu nastavu ili matematičku

sekciju. Učenicima, shodno uzrastu i kompetencijama, uvoditi različite problemske zadatke koji bi kod njih podspješili bolje matematičko i logičko rasuđivanje, orijentaciju i rad sa mnogouglovima.

S obzirom na dostupnost onlajn aplikacija u kojima se može koristiti pentomino, djecu možemo motivisati da krenu sa slaganjem tako što bi im ponudili jednostavnije primjere.

Primjer 2.1 Koristeći neke od pentomino oblika popuniti tablu 3×5 .

Primjer 2.2 Koristeći neke od pentomino oblika popuniti tablu 5×5 (Slika 5).

Primjer 2.3 Koristeći neke od pentomino oblika popuniti tablu 6×5 .

Slika 5: Nakon početnog uspjeha i upoznavanja sa samom igrom učenicima je dobro ponuditi da riješe neke od klasičnih tabli u kojima će koristiti sve oblike.

Primjer 2.4 Koristeći pentomino

oblike popuniti tablu 6×10 .

Primjer 2.5 Koristeći pentomino oblike popuniti tablu 3×20 .

Primjer 2.6 Koristeći pentomino oblike popuniti tablu 5×12 .

Na kraju ih možemo upoznati sa nekim izvedenim primjerima iz klasičnih problema popločavanja, gdje se koriste svi pentomino oblici, ali ipak ne prekrivamo cijelu tablu ili površ. Takvi su primjeri:

Primjer 2.7 Koristeći pentomino oblike popuniti šahovsku tablu 8×8 . Šta zaključuješ?

Ovde možemo zadati i sljedeću igru:

Igra 2. Učenici igraju u parovima sljedeću igru. Naizmenično biraju jedan od 12 pentomino oblika i postavljaju ga na šahovsku tablu 8×8 . Gubi onaj igrač koji ne može da napravi ovakav potez.

Primjer 2.8 Koristeći pentomino oblike popuniti tablu 3×21 . Šta zaključuješ?

Ovdje je potrebno upoznati djecu i navesti na razmišljanje o broju jediničnih kvadrata, kako table,

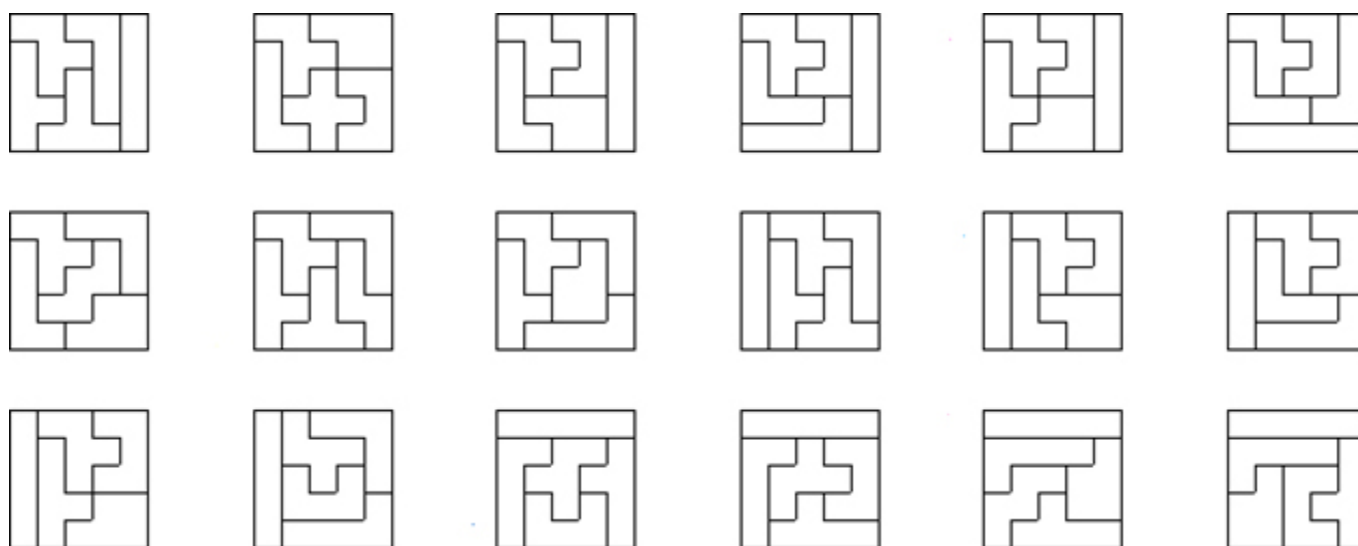
tako i pentomino oblika. Prosto množeći vrste i kolone dobijamo da će u posljednja dva primjera broj jediničnih kvadrata biti 64 i 63, redom. Kako 12 pentomino oblika ima ukupno 60 jediničnih kvadrata, zaključujemo da je nemoguće popločati tablu, a da nam ne ostanu prazna polja ili „ostrva“.

Još jedan važan aspekt ovakvih igara jeste što se na njima može dobro objasniti princip rada vještačke inteligencije koja postaje sve prisutnija u našim životima. Ovdje je vrlo bitno naglasiti učenicima da je matematika i matematički način mišljenja u osnovi i ovako

naprednih algoritama. Sa druge strane, uloga naša kao nastavnika matematike je i da ovakvim primjerima ukažemo na važnost očuvanja fonda časova i davanja mjesta matematici koje mora imati u obrazovnom sistemu 21. vijeka.

Na kraju, iako je u ovom radu prezentovano dosta važnih činjenica, potrebno je ohrabriti kolege da izađu iz šablona, da probaju nešto novo u učionici, da provjere kako djeca reaguju na promjenu. Ne bi trebalo da se obeshrabre ako sam početak i ne bude onakav kako zamišljaju. Takvih igara ima još mnogo, a neke ćemo pomenuti u narednim

izdanjima Biltena. Prije svega, razmjenom iskustava u okviru strukovnih udruženja, interneta, seminara i radionica baza dobrih i kreativnih ideja se širi. Matematici treba dati prostor i osloboditi je stega u koje je često sami stavljamo. Mišljenja smo da ako učenik sazna i za zanimljivije načine učenja i usvajanja gradiva možemo, zajedno doprinosti popularizaciji matematike, što bi trebao biti cilj svakog od nas.

Slika 5: Neka od rješenja table 5x5

DARKO PRELEVIĆ

SPARTANAC U ATINI

Stigao sam u Miškolc iz ponoći. Povod je bila apsolvantska studentska praksa koju je trebalo da odradim u ovom gradu, regionalnom centru sjeverne Mađarske, veličine Podgorice.

Uz presjedanje od po nekoliko sati u Subotici i Budimpešti, u putu sam proveo preko 24 sata. Iako je željeznička stanica u Podgorici od naše porodične kuće na par stotina metara, nisam rezervisao voznu kartu na vrijeme, pa sam zaslužio "platio" svoju neoprostivu ležernost, tako što sam prestajao pola prethodne noći u hodniku putničkog vagona.

„Grdan umoran“, na hodniku studentskog kampa-hostela, nabasah na Dimitrisa. On je, kaže, iz Soluna, studira u Atini

metalurgiju.

Drži me na hodniku kao omađijanog, sve sa koferima u rukama. Ne stižem ni da ih spustim na pod, priča kao navidan. Djelimično sam sam kriv, jer potvrđujem da sam, naravno, čuo za Žarka Paspalja (pa sugrađani smo).

Ne samo da ga poznajem, naivno nastavljam, ko zna koliko puta smo igrali košarku zajedno. To je bila rečenica koja me je sje*ala. Što je najgore, nisam ništa slagao, jer svi mi, koji smo, plus-minus par godina, Paljeva generacija, odigrali smo sa njim bezbroj basketu u dvorištu škole Savo Pejanović, Gimnazije ili u Njegoševom parku, ne sluteći da će baš tolika košarkaška legenda da postane.

U sobu sam ušao polumrtav.

Sjutra ujutro sam na Mašinskom fakultetu dobio radno angažovanje. Učestvujem u eksperimentalnom laboratorijskom ispitivanju nekog mašinskog procesa. Popodne sam upoznao cimere.

Alan je bio iz Belgije, sin generala NATO armije, briljantan student i, kasnije će se pokazati, najbolji u svim društvenim igrama. Istovremeno, bio je najveći smetenjak za sport kojeg sam vidio u životu. Uspijevao je da svakodnevno pomjera granice naše samokontrole, pa smo se besomučno izdirali na jadnika, dok god smo bili na nekom od sportskih terena.

Izgleda da sam ja, nažalost, bio najagresivniji, jer psovka koja se najčešće čula na terenu bila je: „Pi*ka ti materina“. Neki su

je, istina, izgovarali sa blagim šprehfelerom, ali svakako razgovjetno.

Peter je bio Danac. Kako nemam baš jasne kriterijume za prepoznavanje muške ljepote, posle samo nekoliko dana sam shvatio da je „otrov“ za žene. Vjerujem da to nije imalo veze sa činjenicom što je bio blago izbildovan.

Fama o Rusima kao neumornim konzumentima alkohola je, što se mene tiče, pala u vodu, pored Petera i još nekoliko Danaca iz kampa, koji su bili u stanju da čim otvore oči, pa bilo to i u sedam ujutro, ispijaju neograničene količine očajnog, a pritom i mlakog, mađarskog piva.

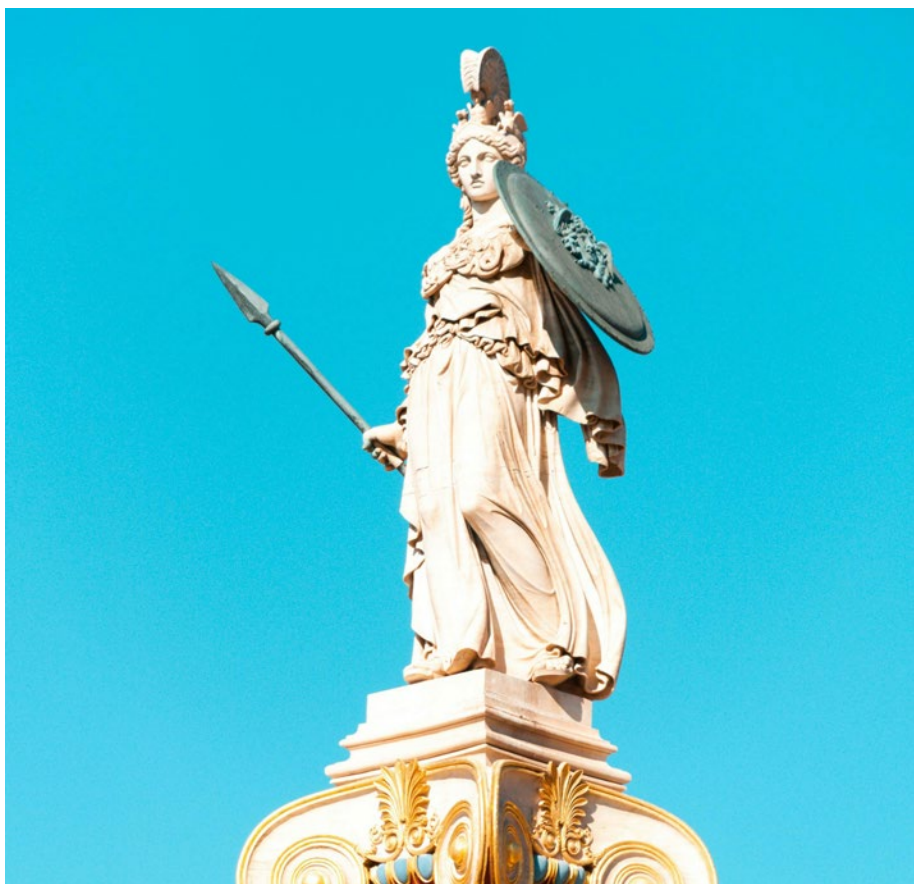
Ahmed je bio iz Egipta. Ne sjećam se baš ko je, nekoliko dana od mog dolaska na praksu, došao na ideju da u slobodno vrijeme rješavamo zadatke iz otpornosti materijala, ali ostao sam impresioniran Ahmedovom genijalnošću. Otpornost materijala je preozbiljna nauka, temelj mašinstva i nekih drugih tehničkih nauka.

Ne samo što je prvi dolazio do rješenja, već je to radio napamet, bez olovke i papira. Kad bolje razmislim, logično je da je ideja o nadgornjavanju sa zadacima bila njegova.

v

Bio je i beskrajno šarmantan i duhovit. Često smo pravili roštilj pored obližnjeg jezera. Jednom prilikom je, sticajem okolnosti, na meniju bila isključivo slanina. „Crni“ Ahmed nije imao kud, ko bi izdržao bez hrane pola dana. Na moje pitanje: „I što sad, u vezi sa tvojim trenutnim statusom

kod Alaha?", odgovorio je: „Nije strašno, danas sam dobio minus, sutra ću da uradim neko dobro djelo, dobiću plus i to je to“. Žalim što nisam ostao u kontaktu sa njim.

Markus je živio u Bonu. Bio je Nijemac iz udžbenika. Uštogljen, ozbiljan, ponašao se kao da je četrdesetogodišnjak zarobljen u tijelu osobe od 22-23 godine. Odmah smo shvatili da sa njim nema idiotskih šala. Popodne je dolazio na sport ali ne i naveče na žurke. Bio je vjernik i koristio vikende provedene u Budimpešti, da posjeti Baziliku Svetog Stefana ili neku drugu katedralu. I svi mi ostali skoro smo svaki vikend provodili u Budimpešti. Miškolc je, sa izuzetkom studentskog kampa, bio pakleno dosadan grad.

Budimpešta je i u to sivo socijalističko doba, bila raskošna i božanstvena i živjela ritmom svakog velikog i značajnog evropskog velegrada. Peti cimer mi je bio „onaj“ Dimitris sa hodnika.

Bili smo prava ekipa, i izuzimajući „individualne aktivnosti“ dosta vremena posle posla provodili smo zajedno. Ipak, postojao je blagi šav između nas. Nas trojica, koji smo dolazili sa toplih mora, ipak smo bili malo prisniji.

Dugo sam se dopisivao sa ekipom iz Miškolca. Čak su, iz neobjašnjivog razloga, sva ta pisma ostala u nekoj kartonskoj kutiji od cipela, dok nisam prije 7-8 godina čuo kikotanje iz spavaće sobe i zatekao kćerke kako čitaju sa najvećom pažnjom pismo od izvjesne Betine iz Istočne Njemačke.

U decembru te iste godine bio sam kod Dimitrisa u Atini. I tamo sam, pri upoznavanju sa njegovim društvom, morao da prođem kroz još jednu „košarkašku“ torturu.

Grci, kao još neutemeljena košarkaška sila, tek su prolazili kroz period egzaltacije, pa je 80% svih njihovih tema bila košarka. Da podsjetim, bio je to period kad su Evropom harali Galis, Janakis, Hristodulu, Fasulas i ostali. Ovoga puta tema je bio Branislav Bane Prelević.

Ljubitelji košarke, a osobito navijači Zvezde, pamte ga po njegovoj mitskoj partiji u utakmici majstorice polufinala prvenstva Jugoslavije '87. U sudaru sa trojicom ponajboljih bekova Jugoslavije tog vremena (Draženom i Acom Petrovićem i Dankom Cvjetičaninom), Bane Prelević je odigrao partiju svoje karijere, „urnisao“ Cibonu sa 32 poena i odveo Crvenu zvezdu u finale.

Ono što je moj prezimenjak napravio u sljedećih osam godina u Solunu, spada u domen naučne fantastike. Iako je Žarko Paspalj većinski izabran za najboljeg jugoslovenskog košarkaša koji je ikad zaigrao u grčkoj ligi, Prelević je, dok je trajao njegov igrački mandat, pretvorio PAOK u jedan od tada najboljih timova našeg kontinenta.

Razumljivo je onda, zašto sam pristao na bijelu laž, i potvrdio Dimitrisovim drugovima da mi Bane Prelević jeste rođak. Ko bi se usudio da im kaže suprotno? Dimitris je bio vrhunski domaćin. Podrazumijeva se da sam sa njim

odgledao po nekoliko fudbalskih i košarkarskih mečeva, ali bilo je tu i razne druge zabave.

Pored obiliska Akropolja, Plake, trga Sintagme, organizovano mi je i tematsko, sasvim autentično, razgledanje grada, koje nijedna turistička agencija nije imala u programu. To je bio 'sightseeing' koji ja baš nisam tražio, ali kako da odbijem... prošli smo pored kuća, prije bih rekao vila, svih jugoslovenskih sportista koji su u tom momentu nešto značili u Grčkoj!

Vrijeme je učinilo svoje, kontakt između nas dvojice je bio sve rjeđi, na kraju je i prestao.

Godinama se već nismo glaskali jedan drugom, sve dok nije počela NATO agresija na našu zemlju. Par dana posle početka bombardovanja sam sa familijom bio kod roditelja. Zazvonio je telefon. Dimitris je, čujem, poznat glas. Iskopao je jedini moj broj koji je imao, i desilo se, eto, da budem tu. Po običaju, „melje“ bez prekida. Moli me da pošaljem familiju kod njega u Atinu.

Njegov poziv mi je mnogo značio, kao i saznanje da za nuždu imam kud familiju da pošaljem. Sve vrijeme trajanja bombardovanja se interesovao za zdravlje moje familije i pokazivao veliku empatiju. Nakon toga smo opet nekako vremenom prestali da se čujemo.

Uz sve mane, ima i neke koristi od društvenih mreža. Prije 5-6 godina, posle pauze od 15-tak godina sam na Fejsbuku pronašao mog prijatelja Dimitrisa. Naša radost je bila velika.

Nedugo posle toga smo, prvo mi, familijarno, bili u posjeti

kod naših dragih Grka. Ispred njihovog stana nas je, širom otvorenih ruku, dočekala njegova supruga Emi, iako nas je tada prvi put vidjela u životu. Sa istom ljubavlju su nas dočekali i njihovi sinovi, Stefanos i mlađi Dimitris. Nakog toga je došao red na uzvratnu posjetu. Planiramo ih još makar nekoliko.

Peloponez je označen kao sljedeće mjesto našeg susreta. Otud potiče Dimitrisova familija. Još uvijek imaju nešto zemlje blizu grada Sparte, koja je danas savremen grad, osnovan u 19. vijeku, pored iskopina antičke Sparte.

Od našeg ponovnog susreta se redovno čujemo. I dalje me ničim neizazvan, prvo obavijesti kako mu je Panatinaikos igrao, koliko je koševa dao Nemanja Nedović i koji odbojkaš iz Crne Gore je došao da igra u Grčkoj.

Sa velikim ogorčenjem mi saopštava i eventualne uspjehe Olimpijakosa na međunarodnoj sceni. Nema tu nikakvog foliranja, protiv Olimpijakosa se navija čak i za turske timove.

Dok smo sa famelijom Koumustijatis prolazili kroz Pirej da bismo se iz luke ukrkali na brod za ostrvo Eginu, u nevjerici sam primijetio da, prolazeći pored stadiona morskog Olimpijakosa, cijela familija, kao po komandi, bez riječi, okreće glavu na drugu stranu.

Već sam odavno svikao na Dimitrisove opširne sportske raporte, više ne pokušavam da ga prekinem, digao sam ruke, ne bunim se, uredno ga saslušam, pa onda pričamo o drugim stvarima.

FILIP RAJKOVIĆ

OSKARI: OD GLAMURA DO SOCIJALNE KRITIKE

Profesor istorije filma naučio me je, još i pre nego što sam razmišljao o tome da film može biti posao, da sve škole filma i akademije na stranu, učenje gledanja filma je lako: odgledati ih preko pet hiljada uz pokoji smernicu iz literature i spremni ste. Pritom ako počnete da pamтите detalje, uviđate teme i ideje u filmu, a bez formalne škole – pa onda ste prirodno nadareni za to i samo nastavite.

Neke interne smernice su: kada pronađete autora koji vam leži, istražite njegove najranije radove i nastavite da ga pratite kroz karijeru, više se može naučiti (ne samo o filmu per se) kroz celokupno autorsko trajanje sa svim usponima i padovima, nego iz gledanja nominovanih za nagrade svake godine po kategorijama. Hamlet i Tit Andronik su „nebo i zemlja“ po kvalitetu drame, ali znamo više o Šekspiru i zbog njegovih slabijih drama. Da se vratimo na temu, Žak Odijar je jedan od tih autora, a ove godine favorit je za Oskara. Iako filmovi nominovani za Oskara ne moraju nužno garantovati kvalitet, činjenica je da uvek izazivaju značajnu pažnju. Holivud se tradicionalno bavio temama manjina, nagrađujući filmove koji istražuju životne priče marginalizovanih grupa. Od „My Left Foot“ do „Filadelfije“, „Kišnog čoveka“, „Milk“, pa sve do savremenih naslova poput „Moonlight“ i „12 Years a Slave“, jasno je da Oskari često reflektuju društvena pitanja i kulturne promene.

Reflektuju – da, jer borba ljudi koji počinju život sa loše podeljenim

kartama jedina je potentna da se pretoči u priču, pa i u film. Možda se nekome ne dopada prikazivanje ljudi sa smetnjama u razvoju, borbe sa autizmom ili terminalnim bolestima, drugih seksualnih opredeljenja, drugih boja kože ili religija, ali ukoliko želite da gledate priču o „normalnim ljudima“ (ne, oni zaista ne postoje) bez problema, uvek imate sapunice,

a „zakuvane“ sapunice se danas nazivaju rijaliti TV. Nema osude, pogotovo grozne elitizacije umetnosti, samo dajem izbore, uvek savetujem da se upustite u ono što će vas najviše izmestiti iz zone komfora, makar za vreme trajanje filma.

Međutim, nije sve uvek tako jednostavno. Čak i kada filmovi uspevaju da pošalju snažne

poruke, oni često bivaju zapostavljeni u korist onih koji su politički ili društveno relevantniji u određenom trenutku. Velikani „čistog filma“ poput Alfreda Hitchcocka, Orsona Wellesa i još mnogih drugih nikada nisu osvojili Oskara, što dodatno podseća na to da nagrada ne mora nužno da označava vrhunac umetnosti. U nekim slučajevima, kvalitetni žanrovski filmovi ostali su zapostavljeni zbog trenutnih političkih ili socijalnih prioriteta. Svima je vrlo dobro poznat potez Marlona Branda koji je odbio Oskara i umesto njega je Indijanka pročitala pismo u kome se kritiju prikaz domorodaca Amerike u filmovima i sam njihov tretman. Onda smo čekali pedesetak godina na Skorcezeov film. Znanje i obrazovanje su značajni – danas bi mnogo manje nas biralo da budu kauboji, a ne Indijanci.

BILTEN

Ove godine, Žak Odijar sa svojim filmom „Emilija Perez“ u centru je pažnje. Ovaj francuski reditelj, sin poznatog scenariste u vremenu vladavine meritokratije, poznat je po sposobnosti da stvara provokativne narative. Njegov film „Prorok“ iz 2009. godine takođe je bio uspešan (verovatno i dalje njegov najbolji film, svaka preporuka!), a sa „Emilijom Perez“ nominovan je u čak 13 kategorija.

Godine 2012. posle filma „Rđa i kosti“, Odijar je izjavio da bi voleo da napravi mjuzikl o drogi i kriminalu, što se čini da je uspeo ostvariti ovim filmom.

Ove godine, glavna glumica iz „Emilije Perez“ može postati prva transrodna osoba koja će osvojiti zlatnu statu. Njena potencijalna pobeda mogla bi se smatrati vrhunskim dostignućem levičara u trenutku kada se Holivud bori

sa pitanjem reprezentacije. Mnogi će se možda iznenaditi i pomisliti na fantastičnu Demi Mur iz filma „Supstanca“, koja ga takođe zaslužuje. Postavlja se pitanje da li je to deo šireg trenda levih tema koje Holivud obrađuje kao odgovor na političku klimu, posebno nakon izbora Donalda Trampa, čije je predsedništvo donelo brojne promene, te je i uveo „ambasadore“ za Holivud u vidu Mela Gibsona, Džona Vojta i Stalone, ne bi li vratili Holivudu sjaj. Znači, čekamo nekog novog Džona Vejna ili makar Čarltona Hestona u narednim godinama. Nekog „tihog i snažnog tipa“, arhetipu kome se divi i Toni Soprano.

U prošlosti, filmovi poput „Rokija“, koji su bili metafora američkog sna, mogli su da pobeđe naslove kao što su „Taksista“ i „TV Mreža“. S obzirom na to, sve je

moguće. „Emilija Perez“ je strani film, a jedini strani pobjednik u kategoriji za najbolji film do sada, bio je južnokorejski „Parazit“. Ova godina može doneti još jedan historijski trenutak, ali i više od toga – može označiti promenu u načinu na koji se posmatra umetnost.

Možda zanimljivije od nagrada za najbolji film i režiju, jesu nagrade „koje nisu toliko marketinški bitne“, poput nagrade za originalni, kao i za adaptirani scenario, strani film i, naravno, dokumentarni. Tu možda treba tražiti ovogodišnji užitek.

Dodela Oskara, koja se održava od 1929. godine, predstavlja najprestižniju nagradu u filmskoj industriji. Zanimljivo je da je prva dodela Oskara bila privatna večera sa svega 270 prisutnih, dok danas privlači milionsku publiku putem televizije i interneta. Tokom godina, Oskari su se suočavali s kontroverzama, od raznolikosti među nominovanim filmovima do kritike o politici u Holivudu. Vredi napomenuti da je dodela

Oskara prethodne godine imala rekordno nisku gledanost, što postavlja pitanje o relevantnosti ovog događaja u današnjem svetu ratova, prirodnih nepogoda i porasta nasilja. Ove godine, dodela je odložena zbog razornih požara, te je cela atmosfera oko dodele sumorna, što bi moglo ugroziti posao „modne policije“ za samu noć, jer: kako osuti paljbu po glumici koja je promašila haljinu, ako je upravo ostala bez kuće u požarima? Da li će stil i glamur preživeti ovakve okolnosti?

Završavajući ovu introspekciju, valja napomenuti da Oskari kroz godine oslikavaju i posleratne traume, žanrovske filmove, velike sage poput „Kuma“, „Mosta na reci Kvaj“ i aktuelne političke debate. U ovom dinamičnom svetu, umetnost može i mora da se razvija, i, u trenucima krize, pruža najdublje refleksije o društvenim pitanjima, pa odgovore pronađimo sami.

Dragi moji, možda smo uvek bili kritički osvrnuti na društvo u kome živimo, pre svega sa političkog i socijalnog aspekta,

ali paradoksalno je da možemo da budemo i srećni u isto vreme, jer nas je istorija naučila da u mucu nastaje umetnost. Ako pričamo o ex-YU prostorima, puno redaka bi trebalo da bi se nabrojili veliki slikari, muzičari, pesnici, pisci, filmski stvaraoci sa ovih prostora. Možda Švajcarska ima standard, ali su „tanki“ u sportu i u umetnosti, zar ne?

Uostalom i ovogodišnji kandidat za Oskara, u kategoriji kratki igrani film, jeste film „Čovjek koji nije mogao šutjeti“, Nebojše Slijepčevića, dobitnik Zlatne palme za film. Sigurno nam ne treba neki novi ratni sukob za stvaranje umetnosti, ali malo moderne „desničarsko-teološke“ represije, zašto da ne, izrodiće se dela iz bunta, siguran sam.

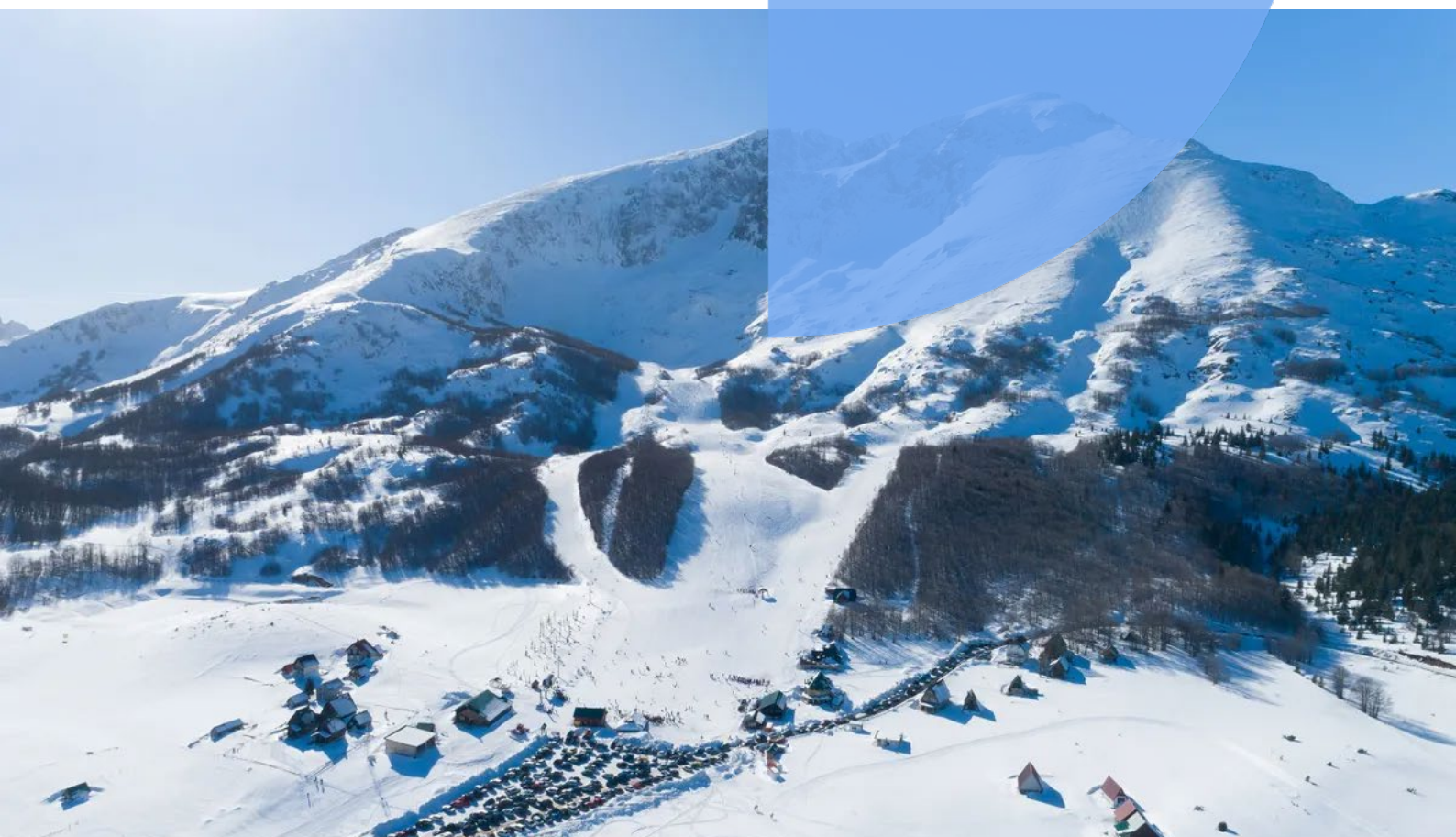
Autor je ponosni vlasnik etikete „Nema budale do školovane budale“. Filmski je režiser, živi na relaciji Beograd – Crna Gora i član je Mense od 1999.

PREDSJEDNIŠTVO

U NAJAVI: SKI VIKEND

Mensa Crne Gore i ove godine organizuje tradicionalni Ski-vikend na Žabljaku u Hotelu Pavlović od 28. februara do 2. marta.

Kao i uvijek, dobrodošli su svi članovi Mense, njihovi članovi porodice i prijatelji, kao i prijatelji Mense.

Obezbijeđen je i besplatan prevoz autobusom od Podgorice preko Danilovgrada i Nikšića uključujući i povratak.

Smještaj će biti u hotelu sa dvokrevetnim, trokrevetnim i višekrevetnim sobama i apartmanima, sa grijanjem, TV-om i zasebnim kupatilom, kao i prevoz do skijališta Savin kuk i nazad.

Pored skijanja, vrijeme ćemo ispuniti druženjem u holu, društvenim igrama, žurkom u subotu uveče, kvizom, kao i

ostalim što bude predloženo sa vaše strane...

Sve u svemu, prava domaća, prijatna atmosfera u blizini prekrasnog Durmitora, koji nas čeka na druženje koje puno obećava.

Svi koji žele da koriste zajednički prevoz, informaciju će navesti prilikom prijave.

Za sve potrebne informacije oko prijave i ostalih detalja koji vas interesuju, možete se informisati putem mejla na skivikend2025@mensa.me.

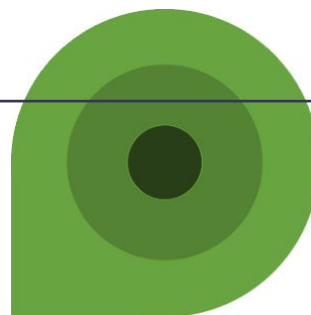
Pozivamo vas da nam se pridružite na tradicionalnom ski-vikendu u još jednoj zajedničkoj avanturi.

VOJO STANIĆ

ART CORNER

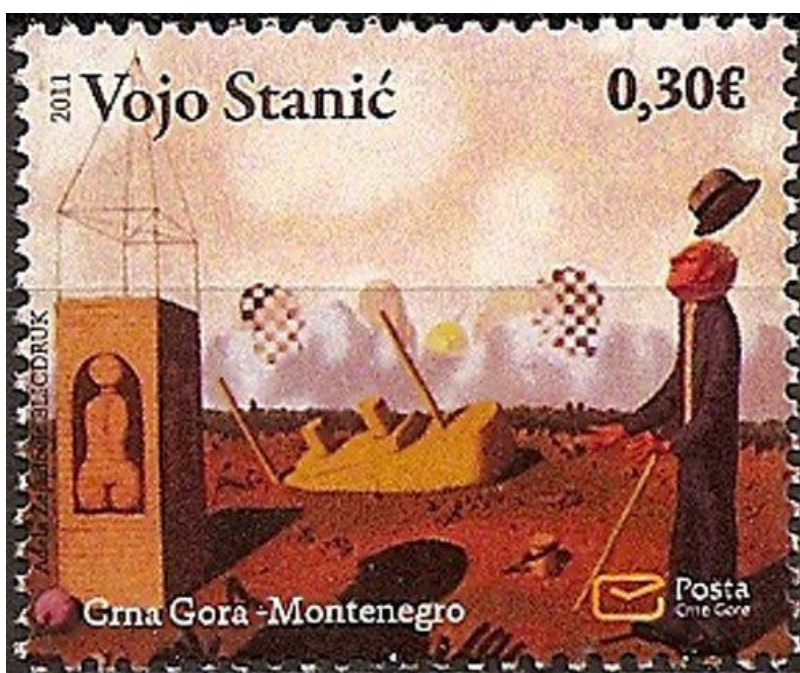

Voyo Stanić (3.2.1924-19.11.2024) je rođen u Podgorici, a odrastao u Nikšiću.

Završio je Akademiju likovnih umetnosti, odsek skulpture, u Beogradu, posle čega je prešao u Herceg Novi. Ubrzo se okrenuo slikarstvu, što mu je omogućilo da bolje izrazi svoju miroljubivost, mediteranski duh i interesovanje za ljude.

Njegove slike su male pozorišne priče iz svakodnevnog života, pune duha. One vraćaju u život duh renesansnih komedija, predstavljajući ljudske slabosti, za koje takođe pokazuju razumevanje. Teme iz kafića, sa mora, ili iz svakodnevnog života često su predstavljene kroz mešavinu sa nadrealnim detaljima i kroz kreativan odnos likova i predmeta.

Bio je jedan od najznačajnijih savremenih crnogorskih umetnika i član CANU i DANU. Imao je nekoliko individualnih izložbi. Najvažnija njegova izložba bila je na Venecijanskom Bijenalu 1997. godine.

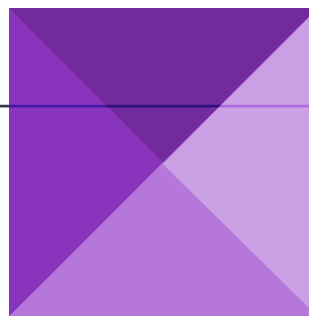

DUŠAN CEKOVIĆ

POEZIJA

Sanjam

*Sve ide ka tebi,
misli ne mogu obuzdati.*

*Tražim svaki pogled
tražim sreću u svemu što vidiš.*

*Iako čeznem
znam da isto voliš.*

*Oh, kako srce zaigra
kada tvoj osmijeh vidi.*

*Kada tvoje radosne oči obasjaju
sve postaje bajka,
sve postaje raskoš ljepote.*

*Iako čeznem, znam da isto voliš
znam da radost pogleda isto
ispunjava.*

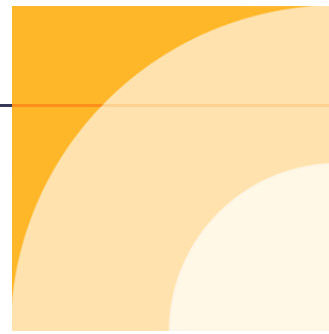
*Sve je lako kada je srce samo
odabralo.*

TRIPO VUKOVIĆ

MOZGALICA

Sto ljudi se postavlja u red da se ukrca u avion sa 100 sjedišta. Prva osoba u redu je izgubila svoju kartu za ukrcavanje, pa nasumično bira sjedište. Nakon toga, svaka osoba koja ulazi u avion ili sjedna na svom dodijeljenom mjestu, ako je dostupno, ili, ako nije, nasumično bira slobodno sjedište.

Kada 100. putnik konačno uđe u avion, koja je vjerovatnoća da će pronaći svoje dodijeljeno sjedište slobodno?

Rješenja mozgalice iz prethodnog broja:

Rješenje ima X i Y kao 4 i 13, pri čemu P prvobitno zna da je proizvod 52, a S zna da je zbir 17.

U početku P ne zna rešenje, pošto

$$52 = 4 \times 13 = 2 \times 26$$

i S zna da P ne zna rešenje, pošto svi mogući zbrojevi do 17 unutar datih ograničenja daju slične nejasne proizvode. Međutim, kada P sazna da S vjeruje da postoji više mogućih rješenja s obzirom na proizvod, P može isključiti 2×26 , jer u tom slučaju zbir iznosi 28, a parni zbrojevi su isključeni Goldbahovom pretpostavkom kao što je navedeno.

Dakle, P sada zna da su brojevi 4 i 13 i kaže S da zna koji su brojevi. Iz ovoga, S sada zna da od mogućih parova na osnovu zbira (tj. $2+15$, $3+14$, $4+13$, $5+12$, $6+11$, $7+10$, $8+9$) samo jedan ima proizvod koji bi omogućio P da zaključi odgovor, a to je $4 + 13$. Čitalac može da zaključi jedino moguće rešenje na osnovu činjenice da je S mogao da ga odredi. Napominjemo da, na primjer, da je S bio obaviješten o 97 ($48 + 49$) i P o 2352 (48×49), P bi mogao da zaključi jedino moguće rješenje, ali S ne bi mogao, jer bi 44 i 53 i dalje bili logički moguća alternativa.

IOANNA SKEMPRI

KAKO SE KAŽE?

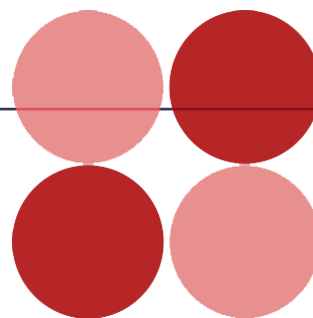
U periodu kad svi pratimo sjednice, bilo školske, bilo političke, nailazimo na konstrukciju predsjedava sjednicom, kako u medijima, tako i u školskim zapisnicima. Da vas šokiram: konstrukcija predsjedava sjednicom nije pravilna. Jedino je ispravno reći predsjedava sjednici. Ova jako česta greška, posljedica je pravljenja lažne analogije sa „rukovoditi čime“. Sjednica nije sredstvo onoga ko predsjedava njoj, a ova informacija važna je ne samo iz lingvističke perspektive...„Ako me razumete.“ ;)

TRIPO VUKOVIĆ

DA LI STE ZNALI?

U 2001. godini, major vojske Charles Ingram prevarom je došao do 1.000.000 funti na kvizu "Ko želi da postane milioner" tako što je imao kolegu takmičara koji je kašljao svaki put kada bi pročitao pravi odgovor. Za jedno pitanje, kašljanje je došlo i od Ingramove supruge. Svo troje su osuđeni za prevaru.

INFO ZA NOVE ČLANOVE

Poštovani članovi,

Godišnja članarina za 2025. godinu iznosi 30 eura.

Novim članovima članarina za tekuću godinu je besplatna, dok za stare članove važe sljedeći popusti:

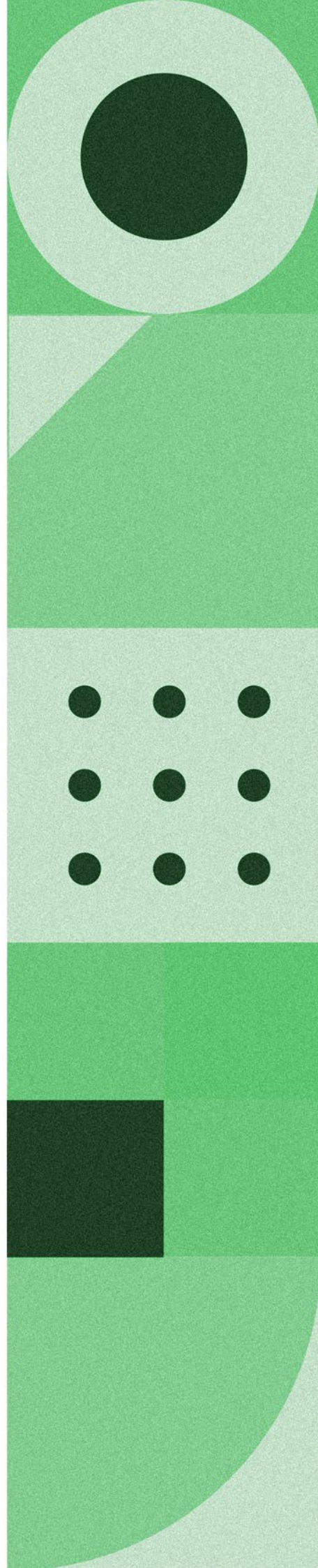
- 25% za sve uplate do 31. januara,
- 25% za više članova iz jedne porodice,
- 25% za mlađe od 29 godina i starije od 60 godina.

Važno je napomenuti da se popusti mogu obračunati najviše po dva osnova, što znači da je 50% maksimalni popust koji član može ostvariti.

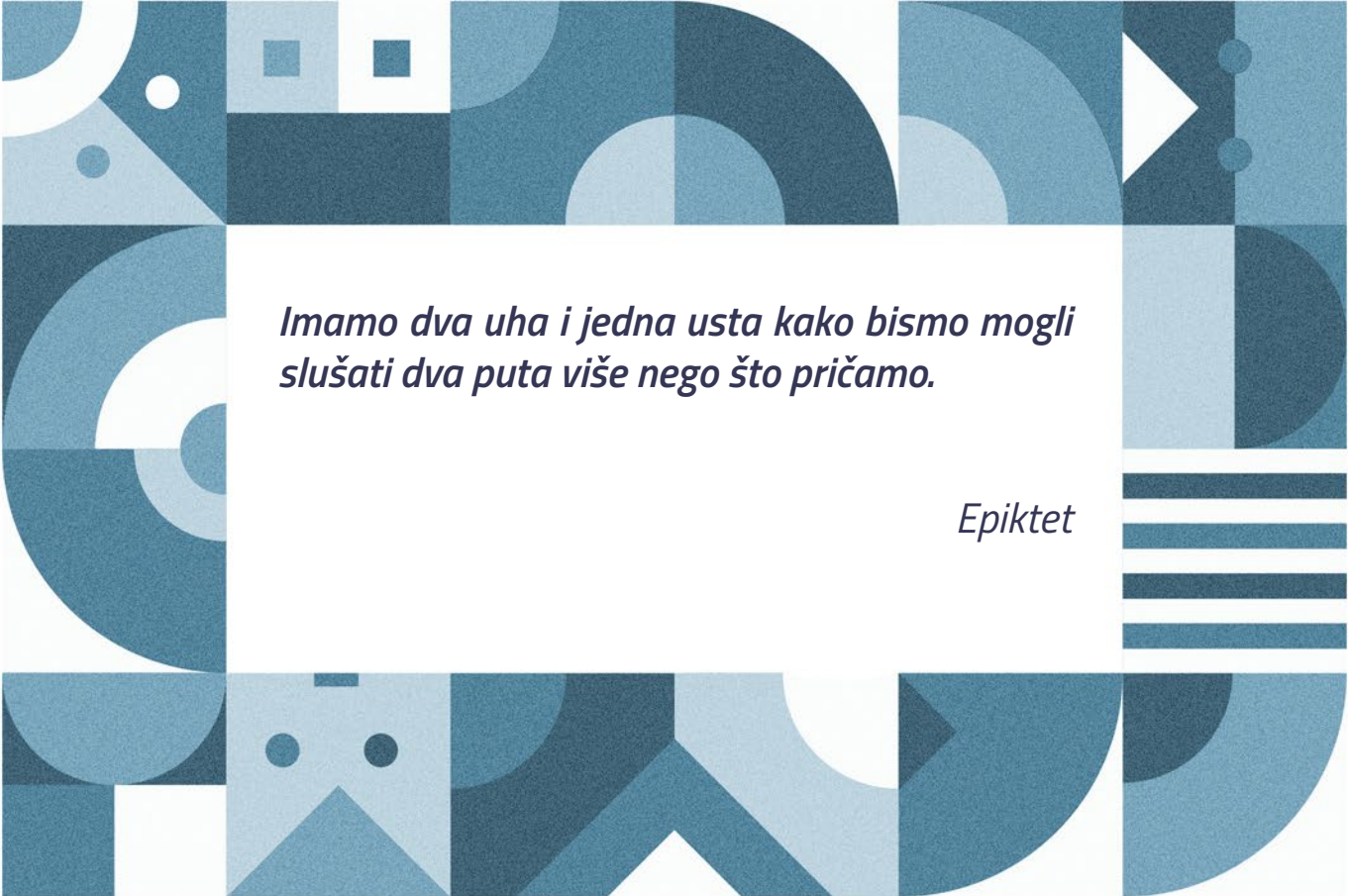
Članarinu možete platiti kod blagajnika Mense, ili uplatom na žiro-račun Mense Crne Gore 520-14442-11 (Hipotekarna banka).

Kada uplatite članarinu potrebno je da, ukoliko to niste ranije uradili (radi izrade nove baze članova), popunite naš online [Upitnik](#).

Predsjedništvo

*Imamo dva uha i jedna usta kako bismo mogli
slušati dva puta više nego što pričamo.*

Epiktet

